

ליל הסדר עם חב"ד

אורבמה

הגדה של פסח

הלכות ומנהגים, איורים מנחים, ביאורי מילים,
פתגמים ואמרות מהרבי, שירים ופזמונים.

הוצאה לאור:

'חזק' יוזמות חינוכיות והוצאה לאור
טל': 08-8502771 פקס: 08-8502772
E-mail: Chazak@Zahav.net.il

מנהל: א. וילהלם

עורך ראשי: פ. אוריאל בלוי

סקסט הגדה: באישור - קה"ת

עריכת הנחיות: פ. מרטון

"הרבי אומר": ת. הלוי הבר

איורים: פ. קסלמן

עימוד ועיצוב: ע. יצחקי, ש. ניימק

יעוץ והכנונה: בית חב"ד תאילנד

כל הזכויות שמורות © All Rights Reserved

שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט,

אין להעתיק, לצלם, לרשום או לאחסן במאגר מידע, אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחבר.

תוכן

4	סדר הדלקת נרות
5	שלום עליכם ואשת חיל לפסח שחל בשבת
6-7	הקערה וסימני הסדר
8	קדש - כוס ראשונה
11	ורחץ
12	כרפס
13	יחץ
14	מגיד
15	מה נשתנה?
28	שתיית כוס שנייה
29	רחצה
30	מוציא
31	מצה
32	מרור
33	כורך
34	שולחן עורך
35	צפון
36	ברך - ברכת המזון
42	שתיית כוס שלישית
42	שפוך חמתך מזיגת כוס רביעית וכוסו של אליהו
43	הלל
50	שתיית כוס רביעית
52	שירים ופזמונים

הבהרה

הלכות ומנהגי ליל הסדר ונוסח ההגדה מבוססים בעיקרם על מסורת ישראל בסיסית ואחידה בכל שדרות עם ישראל. למרות המשותף קיימים הבדלי מנהג המתבטאים בשוני בתחומים מגוונים, החל מסוג המצה והחומרים שמעורבים בחרוסת עד להבדלים בנוסח ה"הגדה".

נוסח ומהלך הסדר המתואר ומפורט בהגדה זו, הוא על פי הנהוג בסדרים משפחתיים וציבוריים של חסידי ושלוחי חב"ד בעולם כולו, יתכן שהקורא יתקל בהגדה זו בשוני מהנהוג במשפחתו או בקהילתו, משום שלא ניתן במסגרת זו לפרט את כל מנהגי העדות השונות.

ברכות הדלקת הנרות

סדר הדלקת נרות

לפני כניסת החג לכל הפחות 18 דקות לפני שקיעת השמש מדליקות נשי ובנות ישראל נר לכבוד החג, הבנות מדליקות נר אחד, הנשואות שניים. יש הנוהגות להוסיף נרות לפי מספר בני הבית. רצוי לתת מטבע לצדקה קודם ההדלקה.

בחג שאינו חל בשבת ניתן להדליק נרות גם לאחר כניסת החג - ע"י העברה מאש קיימת שהודלקה לפני החג. במצב שכזה אין להדליק אש חדשה לצורך הדלקת הנרות. ולא לתת מטבעות לצדקה - מפני קדושת החג.

לאחר ההדלקה מכסה המדליקה את העיניים ומברכת:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:

בערב פסח שחל בערב שבו מברכין את כהן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה:

לאחר כל ברכה יענו השומעים: אָמֵן.

כשיליל הסדר חל בליל שבת אומרים "שלום עליכם" ו"אשת חיל":

שלום עליכם

בתלמוד מובא, ששני מלאיהודי בחזרתו מבית הכנסת. כאשר מוצאים השניים נרות דולקים, שולחן ערוך, ובבית אורה של שבת, אומרים הם: "הלואי ולשבת הבאה כך". את המלאכים הללו, אנו מקדמים בפיוט "שלום עליכם, מלאכי השרת".

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מְלָאכֵי הַשְּׁרָת מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בּוֹאֵכֶם לְשֵׁלוֹם מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בְּרַבּוֹנֵי מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

צֵאתְכֶם לְשֵׁלוֹם מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ מְלָכֵי
הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

**כִּי מְלָאכֵי יִצְוֶה לָךְ, לְשֵׁן רַךְ בְּכָל חַיִּימָה: יִי יִשְׁמַר צֵאתְךָ
וּבּוֹאֶךָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.**

אשת חיל

לפני הקידוש אומרים דברי שבח לאשה וסדרה ליל שבת השבוע בעבודות הבית, ובמיוחד בהכנות לשבת קודש. הנה מצאנו לקוח מספר "משלי" שכתב שלמה המלך

אִשֶּׁת חַיִל מִי יִמְצָא, וְרוּחַק מִפְּנִינִים מְכָרָה: בְּטוֹחַ בַּיָּד בַּעֲלָהּ, וְשִׁלָּל לֹא יִחְסַר. גְּמַלְתָּהּ טוֹב וְלֹא רָע, כֹּל יָמֶיהָ תִּיָּה: דִּרְשָׁה צְמֹר וּפְשִׁתִּים, וְתַעֲשֶׂ בְּחַפְזֵי כְּפִיָּה: הִיטָה כְּאֵנִיּוֹת סוּחַר, מִמְּרַחֵק תְּבִיא לְחֶמְהָ: וְתָקַם בְּעוֹד לֵילָה, וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ, וְחַק לְנַעֲרֹתֶיהָ: זְמֵמָה שָׂדֶה וְתַקְחָהּ, מִפְּרֵי כְּפִיָּה נִטְעָה כֶּרֶם: חֲגָרָה בְּעוֹז מְתִנְיָהּ, וְתֵאמֵן זְרוּעֹתֶיהָ: טַעְמָה כִּי טוֹב סִחְרָהּ, לֹא יִכְבֶּה בְּלִילָה גְּרָה: יָדֶיהָ שִׁלְחָה כְּבִישׁוֹר, וְכְפִיָּה תִמְכּוּ כֶּלֶךְ: כְּפֵה פִרְשָׁה לְעֵנִי, וְיָדֶיהָ שִׁלְחָה לְאֲבִיוֹן: לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֹג, כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֶשׂ שָׁנִים: מִרְבָּדִים עֲשֶׂתָהּ לָהּ, יֵשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה: נֹדַע בְּשִׁעְרִים בְּעֵלָהּ, בְּשִׁבְתָּהּ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ: סָדִין עֲשֶׂתָהּ וְתַמְכֹּר, וְחֲגוֹר נָתַנָּה לְפַנְעֵנִי: עֵז וְהָדָר לְבוּשָׁה, וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן: פִּיָּה פִתְחָה בְּחֶכְמָהּ, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ: צוֹפְיָה הָלִיכּוֹת בֵּיתָהּ, וְלָחֵם עֲצָלוֹת לֹא תֹאכַל: קָמוּ כְּנִיָּה וְיֹאשְׁרוּהָ, בְּעֵלָהּ וְיִהְלָלָהּ: רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חַיִל, וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָהּ: שָׁקַר הַחַן וְהַבֵּל הַיָּפִי, אִשָּׁה יִרְאֵת יִי הִיא תִתְהַלָּל: תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ, וְיִהְלָלוּהָ בְּשִׁעְרִים מַעֲשֵׂיהָ:

סדר הגדה

קערת ליל הסדר

"קערת הסדר" היא "ערכה" שמכילה את כל הפריטים וה"אביזרים" עמם יתבצעו כל המצוות ההלכות המנהגים והפעולות במשך כל ליל הסדר. ה"קערה" מונחת על השולחן לפני עורך הסדר וליד כל מי שמעוניין בכך.

את הקערה על כל תכולתה מכינים עוד לפני תחילת טקס ליל הסדר והחומרים הוכנו עוד בערב החג.

ה"קערה", שהיא לרוב מפת בד עם שלושה "תאים" ומיועדת למטרה זו - צריכה לכלול: שלוש מצוות מכוסות (כנגד שלושת הסוגים בעם ישראל: כהן, לוי וישראל); על המפה המכסה את המצות, מונחים המצרכים הבאים: 1. 'זרוע' (חלק מצואר של עוף - זכר לקרבן פסח); 2. 'ביצה' (ביצה קשה - זכר לקרבן חגיגה); 3. 'מרור' (שורש של 'חזרת' ועלי חסה - זכר לעבדות); 4. 'חרוסת' (תפוחים אגסים ואגוזים טחונים ויש נוהגים להוסיף גם תמרים ועוד. מרוככים ביין - זכר לטיט); 5. 'כרפס' (בצל או תפוח אדמה או סלרי - נועד להתמיה את הילדים); 6. 'חזרת' (= מרור - עבור אכילת ה"כורך");

אביזרי הקערה ערוכים ומונחים על גבי הקערה בצורה של שתי "שלישיות" (כדוגמת שני סימני הניקוד "סגול") לפי האזור.

הרבי אומר

גם מצווה אחת או שתיים משנה את המצב: חכמינו אומרים, שטרם גאולת מצרים, היו בני ישראל "עירומים מן המצוות". עקב כך, נתן להם ה' שתי מצוות - דם פסח ודם מילה - בכדי שיוכלו להיגאל. אף בנוגע לגאולה העתידה לבוא בקרבנו, יש לוודא ששום יהודי סביבנו לא יישאר ריק ממצוות.

סימני הסדר

"ליל הסדר" נקרא כן בגלל התנהלותו המסודרת מאוד: כיון שבערב זה אנו מקיימים הרבה מצוות גדולות וחשובות, המורכבות מפריטים ותדריכים הלכתיים רבים, קבעו חז"ל ללילה זה "סדר" מדוקדק על-מנת שלא לגרום לבלבול ולטעויות.

זו גם הסיבה ל"סימני הסדר" המופיעים בפתחה של ה"הגדה": סימנים אלו מהווים בעצם "קודי-הנחייה" וראשי פרקים לשלבי ה"סדר" השונים, המבטיחים שנבצע הכל בהידור ובקפדנות - ולפי הסדר.

אלו הם 15 'סימני הסדר' (בחרוזים) שננהג בצמידות אליהם במשך ליל הסדר ואמירת ה"הגדה":

קַדֵּשׁ. וְרַחֵן.
 כַּרְפֵּס. יַחֵן.
 מַגִּיד. רַחֲצָה.
 מוֹצֵיא. מִצָּה.
 מָרוֹר. פּוֹרֵךְ.
 שְׁלֵחַן - עוֹרֵךְ.
 צַפּוֹן. בֵּרֵךְ.
 חֲלָל. נִרְצָה:

הרבי אומר

בדיקת-חמץ בנפש: החמץ מסמל התנשאות. כשם שהחמץ הינו בצק התופח ומתרומם, כך בעל גאוה חש עליונות ביחס לסובבים אותו. ערב פסח, זה הזמן המתאים ל'בדיקת חמץ' יסודית בנפש האדם, וביעור כל פירור של יהירות. חסד מול חסד: הזמנת כל נזקק לשולחן הסדר שלנו, קשורה בקשר הדוק עם היציאה ממצרים. גאולת מצרים הייתה חסד טהור מה', חרף מצבו הירוד של עם ישראל. אף אנו מעניקים לכל נצרך, מבלי לבדוק במעשיו ולצפות לתמורה כלשהי.

קדיש

עריכת הקידוש

ממלאים כוס מלאה של יין או מיץ ענבים לשם עריכת הקידוש, וזו נחשבת לכוס הראשונה מתוך ארבע הכוסות שמצוה לשתות ב"ליל הסדר".

במשך השנה מקדש ראש המשפחה או עורך הסעודה ושאר המשתתפים מסתפקים בשמיעה ממנו, אך בליל הסדר מצוה על כל אחד ואחת לשתות 'ארבע כוסות' ולכן אומר כל אחד לעצמו את נוסח הקידוש ביחד עם עורך-הסדר.

נהוג לעמוד בעת הקידוש. ומקדשים כולם ביחד: כל משתתף לוקח את הכוס בימינו, מוסרו לשמאלו ומניחו על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת. מגביהים את הכוס מעל השולחן (בכ-24 ס"מ).

חשיבות רבה יש בשיתוף הילדים בכל תהליכי הסדר ומנהג ישראל לחלק להם אגוזים ושקדים על מנת שישארו ערניים. אגוזים תסייע... בהשגת המטרה.

הרבי אומר

חינוך מתחיל בלידה: האירועים במצרים היו תהליך של היווצרות ולידת "עם ישראל" כעם עצמאי. עוד בטרם נגאלו ממצרים, קיימו בני ישראל את מצות קרבן-פסח ומצות מילה. כמו בלידת העם היהודי, כך בלידת כל ילד יהודי - כבר מגיל אפס, על ההורים לחנך את הילד על ברכי מורשת ישראל.

כשיליל הסדר חל בליל שבת אומרים לפני הקידוש:

מִזְמוֹר לְדָוִד יי רְעִי לֹא אֶחָסֵר: בְּנֵאוֹת דָּשָׁא
 יִרְבִּיצֵנִי, עַל מִי מְנוּחֹת יִנְחֵלֵנִי: נַפְשִׁי
 יִשׁוּבָב, יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֶךְ
 בְּגֵיא צַלְמוֹת לֹא אִירָא רָע, כִּי אַתָּה עִמָּדִי שְׁבֻטָּךְ
 וּמִשְׁעֲנֵתְךָ הַמָּה יִנְחֵמֵנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שַׁלְחַן נֶגֶד צַרְרִי,
 דְּשִׁנְתָּ בִשְׁמֹן יֵאָשִׁי, בּוֹסֵי רוּחָ: אֵךְ מוֹזֵב וְחֹסֵד
 יִרְדְּפוּנִי כִּלְמֵי תֵּלָה וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יי לְאַרְךְ יָמִים:
 דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְחַקְל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין:

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָא שְׁלֵמְתָא חֲדוּתָא
 דְּמַלְכָא קַדִּישָׁא. אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָא
 דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְחַקְל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין, וְזַעֵר אַנְפִּין
 וְעֵתִיקָא קַדִּישָׁא אַתְּ לְסַעוּדָא בְּהַדְחָה:

קידוש

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָא עֲלָאָה דָּא הִיא סְעוּדְתָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵיהּ:

כאשר ליל הסדר חל בליל שבת, מתחילים לקדש מ"ום השישי":
 יוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיַּבֵּל
 אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
 וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:
 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו
 שָׁבֹת מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא – תרגום: הכינו את סעודת האמונה השלימה, שמחת
 המלך הקדוש; הכינו את סעודת המלך; זו היא הסעודה של שדה
 התפוחים הקדושים, ו"זעיר אנפין" ו"עתיקא קדישא" באים לסעוד עמם.
וַיְכַלּוּ – הגיעו לידי שלמות. **וְכָל צְבָאָם** – כל מרכיבי הבריאה.

כאשר ליל הסדר חל בחול מתחילים את ה"קידוש" כאן:

סְבָרֵי מְרֻנָּן

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל
עַם וְרַמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ
יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו) מוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה. חַגִּים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן אֶת יוֹם (בשבת הַשְּׁבֻת הַזֶּה
וְאֶת יוֹם) חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה. וְאֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ
הַזֶּה זְמַן חַרוּתָנוּ (בשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זָכַר לְיִצְיָאֵת
מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחִרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים.
(וְשִׁבְתָּ) וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ (בשבת בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה
וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יי מִקְדֵּשׁ (הַשְּׁבֻת ו) וְיִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים:

כאשר ליל הסדר חל במוצאי שבת חוסימים אין בברכות "הבדלה":

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מֵאוּרֵי הָאֵשׁ:
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְחוֹל. בֵּין אֹרֶז לְחֶשֶׁךְ. בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים. בֵּין יוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קִדְּשַׁת שְׁבֻת לְקִדְּשַׁת יוֹם
טוֹב הַבְּדִלְתָּ. וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קִדְּשָׁתָּ.
הַבְּדִלְתָּ וְקִדְּשָׁתָּ אֶת עַמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְּשֶׁךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יי
הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

לפני שתיית היין מברכים הגברים ברכת "שהחיינו" (הנשים והבנות בירכו כבר על הנרות ולכן אינן מברכות שוב).

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחַיְנוּ וְקִיַּמְנוּ
וְהַגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

יושבים בהסיבה דרך חירות (בהטיה לצד שמאל - כבני המלכים בעת העתיקה), ושותים את כל הכוס ובבת אחת, כך בשתיית כל ארבע הכוסות במשך "ליל הסדר".

מִקְרָא קֹדֶשׁ - חַג מְקוּדֵשׁ.

וְרַחֵץ

נטילת ידים ללא ברכה

ההלכה דורשת ליטול ידים בטרם אכילת דבר שכול במים וכדומה. זו הסיבה שלקראת אכילת ה"כרפס", שטובלים אותו במי מלה, אנו צריכים ליטול את הידים.

אופן הנטילה: ממלאים ספל במים, אווזים בו ביד שמאל ושופכים שלוש פעמים על יד ימין, אחר-כך אווזים בו ביד ימין ושופכים שלוש פעמים על יד שמאל, ומנגבים את הידים.

שימו לב: לאחר נטילה זו, אין לומר ברכת "על נטילת ידים".

הרבי אומר

הביטחון ככלי לגאולה: אחד מקווי האופי העיקריים של יציאת מצרים, הוא הביטחון המופלא בהשגחת ה'. עם שלם עזב ארץ מיושבת לעבר הלא-נודע, מתוך הסתמכות מוחלטת על נבואת משה. כמותם גם אנו, אם נלך בביטחון מוחלט בה' בכל מצב נתון ומול כל התחזיות (יש לבטוח בה' וללכת רק על פי הוראותיו), נזכה לראות גאולה בחיינו.

עם אחד, תורה אחת: חרף התנגדותו של מושל מצרים, עמד משה על כך שהמסע להר-סיני יקף את כל שכבות העם. "בנעריו ובזקניו, בבנינו ובבנותינו נלך", אמר; התורה אינה רק ל'חכמים'. אף בשולחן ה'סדר' יושבים כולם יחד: מבוגרים וצעירים, ה'רשע' וגם ה'תם'. שכן, לכל יהודי באשר הוא, יש קשר לעם ישראל ולתורת ישראל.

מהפך במהירות הבזק: עיון בתיאורי יציאת מצרים מגלה, כי חרף העובדה שמדובר במעבר קיצוני מעבודת מוחלטת אל שיא החרות, הדבר התרחש במהירות-על. כל אחד יכול ללמוד מכך, שביכולתו לבצע מהפך אישי חיובי במהירות מפתיעה.

פּרַפּים

אכילת ה"כרפס"

כל אחד מהמסובים לוקח חתיכה של "כרפס" (בצל, תפוח אדמה או סלרי), טובל אותה במי-מלח, ומברך:

פְּרִי אֶתֶּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאָדָמָה:

בעת אמירת ברכת "בורא פרי האדמה" על ה"כרפס", שהיא ברכה שמברכים על ירקות, יש לכוון ולחשוב גם על הירק שנאכל ב"מרור" בהמשך הסעודה, וכונה זו פוטרת אותנו מלחזור שוב על הברכה בעת אכילת ה"מרור".

טועמים מעט "כרפס" (פחות מ"כזית" – מידת נפח הלכתית השווה לכ-27 סמ"ק). אכילת ה"כרפס" נועדה לעורר את הילדים לשאול "מה נשתנה?" את הכרפס לא אוכלים בהסיבה.

הרבי אומר

עשה נס בעצמך: תהליך היציאה ממצרים רצוף ניסים פומביים בקנה מידה נדיר. נס מייצג את ההשגחה האלוקית שאינה כפופה לחוקי הטבע. גם במישור האישי, בידינו היכולת להתנהג באורח ניסי - בכל הקשור למעשים טובים, מן הראוי להשתחרר מהרגלי הטבע.

סדר עדיפויות יהודי: הקטע הפותח את ההגדה, מזמין כל נצרך להצטרף אלינו לשולחן הסדר. טמון כאן לקח חשוב - יהודי אינו מסוגל לחוש 'בן חורין', כל עוד יהודי אחר שרוי במצוקה.

יחזן

חציית המצה לאפיקומן

שברים את המצה האמצעית (מבין שלוש המצות שבקצרת ליל הסדר) לשני חלקים לא שווים. את החלק הקטן משאירים בקערה, בין שתי המצות השלימות, ואילו את החלק הגדול מוציאים, ו"מחביאים" במקום שמור. את החלק הזה, שנקרא מצתה "אפיקומן", יאכלו בסיום "ליל הסדר" כזכר לקרבן הפסח.

נהוג לשבור גם את ה"אפיקומן" (החלק הגדול שאותו מצניעים) לחמישה חלקים, המונחים במקום שמור עד אכילתם.

הרבי אומר

החירות האמיתית - שחרור ממוגבלות הגוף: 'חרות' הינו יחסי: לפרח - זו האפשרות לצמוח; לציפור - הדרור לעוף; ואילו לאומן - זהו חופש היצירה. אצל יהודי, ה'חרות' מתבטאת דווקא בשחרור רוחני והתקדמות תמידית בחיי התורה והמצוות, המהווים ביטוי לקשר של הנשמה עם הבורא. לכן היציאה ממצרים לקראת קבלת התורה בהר סיני נקראת 'זמן חרותנו'.

חשיבות הדאגה לדור ההמשך: חג הפסח הוא ראש וראשון לחגים, ובתור שכה, ניתן להשליך ממנו לנושאים מהותיים. המוטיב המאפיין את ליל הסדר הוא 'הגדת לבנך' - הילדים שואלים 'מה נשתנה?', וההגדה כולה היא תשובת האב. מכאן רואים, את החשיבות העליונה והמשקל הרב המיוחס להנחלת המורשת לדורות הבאים.

בימים ההם ובזמן הזה: קריאת תיאורי השעבוד והחירות לא באו להעשיר את הידע ההיסטורי בלבד, יש בהם לקח לזמננו אנו: אין ליפול בייאוש בראותנו את המצב הקשה מסביבנו, שכן הגאולה העתידה כבר בפתח, והעולם עומד להשתנות לגמרי לטובה כשם שבמצרים הגיעה החירות על רקע שיעבוד קשה.

מגיד

אמירת נוסח ה"הגדה"

עיקר ה"הגדה" מתחילה ב"מגיד" – באמירת סיפור יציאת מצרים והיותנו לעם מאז אברהם אבינו. חשוב מאוד שכל אחד מהמסובים יאמר בעצמו את ההגדה – ביחד עם עורך הסדר.

חשוב מאוד לתת יחס מיוחד לילדים ולספר להם את סיפור יציאת מצרים. ההגדה ערוכה במתכונת של תשובה לסדרת השאלות של הילדים "מה נשתנה".

עורך הסדר מקפל כלפי מעלה מעט משולי המפה המכסה את המצות כדי לגלותם, וכולם אומרים (בארמית, השפה המדוברת העתיקה בעם ישראל) את הקטע הבא, שתוכנו הזמנה לכל מי שרוצה לצריך לבא ולהשתתף עמנו בליל הסדר:

הא לחמא עניא די אכלו אכתתנא בארעא דמצרים. פל דכפין ייתי ויכול. פל דצריך ייתי ויפסת. השתא הכא. לשנה הבאה בארעא דישׂראל. השתא עברין לשנה הבאה בני חורין:

הא לחמא עניא – תרגום: זהו לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים. כל הרוצה יבוא ויאכל, כל הצריך יבוא ויפסת. השנה – כאן, לשנה הבאה – בארץ ישראל. עכשיו – עבדים, לשנה הבאה – בני חורין:

לפני אמירת "מה נשתנה" מוזגים שוב כוס מלאה של יין (זוהי הכוס השניה) מסיימים מעט את ה"קערה" הצידה ומכסים את המצות.

הילדים - בנים ובנות - שואלים כעת את "ארבע הקושיות" ("מה נשתנה"); אחריהם גם המבוגרים אומרים את נוסח הקושיות:*

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שֶׁבָּכֵל הַלַּיְלוֹת אֵין אָנוּ מִמְבִּילִין אֶפִּילוּ פֶּעַם אֶחָת. הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים: שֶׁבָּכֵל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ אוֹ מֵצָה. הַלַּיְלָה הַזֶּה כֵּלּוּ מֵצָה: שֶׁבָּכֵל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִדְקוֹת. הַלַּיְלָה הַזֶּה מְרוּר: שֶׁבָּכֵל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסַבִּין. הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּלָנוּ מְסַבִּין:

מחזירים את ה"קערה" למקומה, מקפלים שוב חלק מהמפה המכסה את המצות על-מנת לגלותם, ואומרים את נוסח ההגדה במתכונת של "תשובה" ל"ארבע הקושיות", ה"תשובה" - ה"הגדה" נפתחת בקטע "עבדים היינו":

עֲבָדִים הָיינו לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצֵאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְמוּיָה. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצֵיאַתְךָ דָּוִד בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם חֲרֵי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעַבְדִּים הָיינו לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וְאֶפִּילוּ כָּלָנוּ חֲכָמִים כָּלָנוּ נְבוֹנִים כָּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מֵצֹוֹה עֲלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכָל הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם חֲרֵי זֶה מִשְׁפָּחָ:

מִמְבִּילִין שְׁתֵּי פְעָמִים - טובלים את הכרפס במי מלח, ואת המרור בחרוסת. **מְסַבִּין** - יושבים בהסיבה, בהטיה לצד שמאל, כמנהג בני אצולה בימים עברו.

הרבי אומר

טוב לצדיק - טוב לשכנו: ההגדה הושיבה את החכם בסמוך לרשע, למרות השוני העצום ביניהם. יש כאן מסר מעודד לרשע, שיש לו סיכוי להשתפר, שכן החכם לצידו. זו גם קריאה לחכם - עליך להקדיש את כישרונותיך ולסייע לרשע לחזור למוטב!

*סדר הקושיות בהגדה זו הן בנוסח חב"ד, בנוסחאות אחרות סדר הקושיות שונה

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבים בבני ברק. והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך הימים. כל ימי חייך להביא הלילות. וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה. כל ימי חייך להביא לימות המשיח:

ברוך המקום. ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. ברוך הוא. בנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו יודע לשאול:

חכם מה הוא אומר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם ואף אתה אמור לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

ברוך המקום. - ברוך הבורא. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן - אין אוכלים מאומה אחר אכילת קרבן פסח או ה"אפיקומן". אפיקומן - קינוח. אפיקומן, כלומר: הוציאו קינוח. (בפסח - המצה היא הקינוח).

הרבי אומר היכינו לביאת המשיח: הרבי הקודם מלויבאוויטש פירש כך את האימרה "כל ימי חייך, להביא לימות המשיח": כל ימי חייך כאדם - עליך לפעול לזירוז ביאת המשיח!...

רָשָׁע מַה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם
וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֶּלֶל
כִּפְּר בְּעַקְרָהּ. וְאֵת אֶתְּהָה הִקְהָה אֶת שְׁנֵי וְאָמַר לוֹ
בְּעִבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לוֹ
אֵלֹהֵי הָיָה שֵׁם לֹא הָיָה נִגָּאֵל:

תָּם מַה הוּא אוֹמֵר מַה זֹאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד
הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וְשִׂאֵינוּ יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל אֶת פֶּתַח לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבוּר זֶה עָשָׂה יי
לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם:

יְכוּל מֵרֵאשׁ חֹדֶשׁ תִּלְמוּד לֹמַד בַּיּוֹם הַהוּא אִי
בַּיּוֹם הַהוּא יְכוּל מִבְּעוֹר יוֹם תִּלְמוּד לֹמַד
בְּעִבוּר זֶה. בְּעִבוּר זֶה לֹא אָמַרְתִּי אֱלֹא בְּשַׁעֲהַ שִׂישׁ
מִצָּה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ:

מִתְחַלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ וְעַכְשָׁו
קָרַבְנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבֹדְתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר
יְהוָשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִבְרָה
הִנְהָרָה יִשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אֲבִי אֲבָרָהָם וְאֲבִי
נְחֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

הִקְהָה אֶת־שְׁנֵי – דחה את דבריו בתקיפות והעמד אותו על טעותו.

הרבי אומר
רשע בר-מזל: התשובה לרשע איננה הקנטה, יש בה עידוד עצום: "אילו היה
שם - במצרים - לא היה נגאל"; אך למזלו הוא נולד לאחר מתן תורה, ובבוא
המשיח ייגאל אף הוא, למרות מצבו.

אין מצב אבוד: אם ההגדה מספרת שאבותינו עבדו לאלילים, למרות החרפה
שבדבר, בהכרח שיש בעובדה זו מוסר-השכל: כשם שאבותינו שינו את דרכם
מעבודה-זרה לעבודת ה', אף בידינו האפשרות להשתנות לטובה מהקצה אל הקצה.

וְאָמַר אֶת אֲנִיכֶם אֶת אֲבֹתֵיכֶם מֵעַבְרָה הִנְהַר וְאוֹלָךְ
 אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַרְבַּח אֶת זֶרְעוֹ וְאֶתֶן
 לוֹ אֶת יִצְחָק: וְאֶתֶן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו
 וְאֶתֶן לְעֵשָׂו אֶת הַר שְׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו
 יָרְדוּ מִצְרָיִם:

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הוּא
 שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקֶּץ לַעֲשׂוֹת
 בְּמָה שְׁאֵמַר לְאֲבֹתֵיכֶם אֲנִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים.
 שְׁנֵאמַר וַיֹּאמֶר לְאֲבֹתֵיכֶם יָדַע תִּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ
 בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת
 שָׁנָה: וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרָי כֵּן
 יֵצְאוּ בְּרַבּוּשׁ גָּדוֹל:

לאמירת "והיא שעמדה" מכסים שוב את המצות, ומגביהים את כוס היין:

וְהִיא שְׁעֵמְדָה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ שְׁלֵא אֶחָד בְּלִבָּר עָמַד
 עָלֵינוּ לְבַלּוֹתֵנוּ אֶלָּא שְׁבָבֵל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים
 עָלֵינוּ לְבַלּוֹתֵנוּ. וְהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם:

חָשַׁב אֶת־הַקֶּץ - עשה חישובים לקצר את גלות מצרים.

הרבי אומר

הבן החמישי: הארבעה בנים אמנם שונים אך מכה משותף להם: כולם מתייצבים לשולחן ה'סדר'. בזמננו נוסף 'בן חמישי', הנעדר לגמרי ואינו מודע למורשת הפסח... - גם אותו אסור לשכוח! יש להשקיע מאמץ עליון להביא גם אותו ל'ליל הסדר'.

כשאלוקים נותן הַנְּתִינָה מוֹשְׁלָמָת: קיימת תמיהה: ה' הבטיח שהגלות לא תימשך מעבר לארבע-מאות שנה, ואיך ניתן לדמיון מצב שאנו ובנינו נשארים במצרים? אלא, שה' התחייב להוצאה חד-פעמית, ותיאורטית הייתה קיימת אפשרות שמצבו הירוד של העם, יגרור אותו לשוב למצרים בשנית. ההתגלות האלוקית, שרוממה את העם באופן של שלילת מצב של חזרה למצרים, לא היתה כלולה בהתחייבות, ועל כך אנו מודים שוב להשם.

מניחים את כוס היין, ומגלים שוב מעט מהמצות.

צא וְלָמַד מִה בִּקֵּשׁ לָבֶן הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ. שְׁפָרְעָה לֹא גֵוַר אֱלֹא עַל הַזִּכְרִים וְלָבֶן בִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל. שֶׁנֶּאֱמַר אֲרָמִי אֲבִד אֲבִי וַיֵּרַד מִצְרַיִמָּה וַיִּגַּר שָׁם בְּמַתִּי מֵעַט וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גְּדוֹל עֲצוּם וְרַב:

וַיֵּרַד מִצְרַיִמָּה אָנוּם עַל פִּי הַדְּבָר. וַיִּגַּר שָׁם מִלֵּמַד שְׁלֹא יֵרַד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֱלֹא לָגוּר שָׁם. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמְרוּ אֵל פֶּרְעֹה לָגוּר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי אֵינִי מֵרְעָה לְעֹצֵר אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי כְּבֹד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹן: **בְּמַתִּי** מֵעַט כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיִמָּה וְעַתָּה שְׁמֹךְ יי אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב: וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי מִלֵּמַד שְׁתִּיּוֹ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שֵׁם: גְּדוֹל, עֲצוּם כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאֲרֶץ אֹתָם: וְרַב כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵעֲבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאֶמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאֶמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי: רִבְכָּה כְּצִמְחַת הַשְּׂדֵה נִתְתִּיךָ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְוֵאִי בְּעַדֵי עַדְיִים שְׂדִים נִכְנָו וּשְׁעָרֶיךָ צִמְחַת וְאֶת עַרְסָה וְעַרְיָה:

גֵּוַר עַל הַזִּכְרִים – "כֹּל הַבֶּן הַיְלֹוּד – הַיֹּאזְרוּ תִשְׁלִיכֻהוּ" ! אֲרָמִי אֲבִד אֲבִי – הָאֲרָמִי (לָבֶן) רָצָה לֵאבֹד אֶת אֲבִינוּ (יַעֲקֹב). עַל פִּי הַדְּבָר – עַל פִּי צִוּוֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא. מְצִינִים – מְסוּמָנִים וּמוֹבְדָלִים, שְׁלֹא שִׁינּוּ אֶת שְׁמֵם לְשׁוֹנֵם דָּתָם וּמִלְכוּשֵׁיהֶם. בְּדַמְיֶךָ חַיִּי – לְמִרְוֹת הַהִרְיָגוֹת וְהַדָּם שֶׁלְךָ (שֶׁל הָאוֹמָה) – עַלֶיךָ לַחַיּוֹת! רִבְכָּה כְּצִמְחַת הַשְּׂדֵה נִתְתִּיךָ – עִם יִשְׂרָאֵל גְּדָל וְהַתְּרַבָּה בְּמִצְרַיִם – כְּצִמְחַת הַשְּׂדֵה. עַרְסָה וְעַרְיָה – עֲרוּמִים לֹא זְכוּיּוֹת וּמִצְוֹת.

וַיִּרְעוּ אֶתְנּוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה: וַיִּרְעוּ אֶתְנּוּ הַמִּצְרִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר הָבָה נִתְחַבְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: וַיַּעֲנוּנוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שְׂרֵי מַסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּכֶן עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה אֵת פְּתָם וְאֵת רַעְמִסִּים: וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲבֵדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרְדֵי: וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעֲבֹדָה קָשָׁה כַּחֲמֹר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה אֵת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרְדֵי:

וַנִּצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת עֲנֵינוּ וְאֵת עֲמָלְנוּ וְאֵת לַחֲצֵנוּ: וַנִּצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיּוֹת הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה:

וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֵת יַעֲקֹב:

מִסְכָּנוֹת - אוצרות.

הרבי אומר לשמור על הייחודיות שלנו בכל מצב: יש הטוענים, כי בכדי שעמנו ישרוד, עליו להידמות לתרבות ה'מתקדמת'. ההיסטוריה הוכיחה את ההיפך הגמור - בהיותנו במצרים, התייחד עמנו בסגנון הלבוש, התזונה והשפה, כנאמר בהגדה "שהיו ישראל מצויינים (מסומנים) שם". הייחודיות היא שהצילה את עמנו מטיעה במצרים ובכל הדורות.

וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ זֶה פְּרִישׁוֹת דְּרֹךְ אֶרֶץ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים:

וְאֵת עֲמֻלּוֹ אֵלּוּ הַבְּנִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֶּן
הַיֶּלֶד הַיֹּאֲרָה תִשְׁלִיכוּהוּ וְכָל תַּבַּת תַּחֲיוּן:
וְאֵת לְחֻצְנוֹ זֶה תִּדְחַק כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רָאִיתִי אֶת
הַלְחִין אֲשֶׁר מִצְרַיִם לְחֻצִים אֲתָם:

וַיֹּצִיאֵנּוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעַ נְמוּנָה
וּבְמִרְא גְדוֹל וּבְאִתַּת וּבְמַפְתִּים: וַיֹּצִיאֵנּוּ
יְיָ מִמִּצְרַיִם לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף וְלֹא
עַל יְדֵי שְׁלִיחַ אֱלֹהֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ
וּבְעֲצֻמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְעַבְדְּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה תִּהְיֶה
וְהַפִּיתִי כָּל כְּבוֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה
וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֵנִי יְיָ: וְעַבְדְּתִי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֵנִי וְלֹא מַלְאָךְ. וְהַפִּיתִי כָּל כְּבוֹד
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֵנִי וְלֹא שָׂרָף. וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם
אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֵנִי וְלֹא הַשְׁלִיחַ. אֵנִי יְיָ אֵנִי הוּא
וְלֹא אֲחֵר:

הרבני אומר

בחינוך מוכרחים להשקיע: לשון ההגדה "עמלנו - אלו הבנים" מהוה
הוראה מהי הגישה הנכונה לגידול ילדינו. לא די בחינוך אינסטנט, יש לחנך בעמל
וביזע. רק כך יוטבעו המסרים הנכונים, והילד יגדל כראוי.

"אני ולא מלאך": כאשר הקב"ה בא להוציא את בני ישראל ממצרים הוא לא
הסתפק ב"מלאך" ב"שרף" או ב"שליח", אלא הוא יתברך, בכבודו ובעצמו, עבר
בארץ מצרים והוציא משם את בני ישראל. מכאן עלינו ללמוד שכאשר אדם צריך
לרדת ל"מצרים" (במובן הרוחני והנפשי) ולמקומות נחותים מבחינה
רוחנית-מוסרית, כדי לסייע ולהחזיר למוטב חבר או בן משפחה או כל יהודי
שנמצא שם - עליו לעשות זאת "בכבודו ובעצמו"; כלומר: עליו לגייס למטרה זו
את כל תעצומות הנפש ואת מיטב הכוחות הפנימיים, ולא להסתפק בהשתתפות
שטחית של כוחותיו השגרתיים והסטנדרטיים שהם כדוגמת "שליחים" ו"מיופי
כוח" בלבד...

בְּיָד חֲזֹקָה זֶה תְּדַבֵּר כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יָד יְיָ הוֹיָה
 בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בְּפִסּוּסִים בְּחֻמְרִים בְּגַמְלִים
 בְּבִקְרָה וּבִצְאֵן דְּבַר כְּבֵד מְאֹד: וּבִזְרֹעַ נְמוּיָה זֶה תְּחַרֵּב
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְחִרְפוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ נְמוּיָה עַל
 יְרוּשָׁלָּיִם. וּבְמִרְא גָדֹל זֶה גְלוּי שְׂכִינָה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
 אוֹ הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת לּוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי
 בְּמִסַּת בְּאֵתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיַד חֲזֹקָה
 וּבִזְרֹעַ נְמוּיָה וּבְמִוְרָאִים גְּדוֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
 לְכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ: וּבְאֵתֹת זֶה
 הַמַּטָּה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַמַּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיַדְךָ
 אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאֵתֹת: וּבְמוֹפְתִים זֶה הַדָּם
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וּנְתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ

באמירת המלים: (1) "דם" (2) "ואש" (3) "ותמרות עשן" - נהוג
 לשפוך שלוש שפיכות (קטנות) מכוס היין לתוך כלי (עדיף - לתוך
 כלי שבור).

דָּם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן:

דְּבַר אַחַר בְּיַד חֲזֹקָה שְׁתִּים. וּבִזְרֹעַ נְמוּיָה שְׁתִּים.
 וּבְמִוְרָא גְּדוֹל שְׁתִּים. וּבְאֵתֹת שְׁתִּים.
 וּבְמוֹפְתִים שְׁתִּים:

בְּמִסַּת - על ידי נסיונות.

הרבי אומר
 חיים ללא חיים: מבט מדוקדק בנוסח גזירת פרעה, מגלה, כי זו בעצם גזירה
 כפולה: הן על הבנים - להשליכם לנילוס, ולהביא בכך את מותם הפיזי; והן על
 הבנות - להחיותן ולמשוך אותם ל'תרבות' המצרית הקלוקלת, ובכך להובילן
 למוות רוחני.
 לחם חנם פחות טעים: רק השתחררנו ממצרים, וכבר מודיע ה' "תעבדון את
 האלוקים". הדבר מעורר את השאלה, מדוע נגזר ש'אדם לעמל יולד' ולא לחיים
 קלים? התשובה פשוטה: ה' רצה להעניק לנו תחושת 'שותפות', שכן אדם מטבעו
 מתבייש לקבל מתנת-חינם, וחש תענוג אמיתי רק בהישגים פרי מעשה ידיו.

**אלו עֶשֶׂר מִבּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַמִּצְוֹת בְּמִצְרַיִם. וְאלו הֵן:**

באמירת "עשרת המכות" שופכים מעט מכוס היין לתוך כלי תוך כדי
אמירת כל אחת מהמכות (עדיף כלי שבור).

**דָּם. צְפָרְדַּע. כְּנָם. עָרוֹב. דְּבַר. שְׁחִין. בָּרָד.
אֲרָפָה. חֶשֶׁךְ. מַפֵּת בְּבוֹרוֹת:**

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים:

גַּם כֵּאֵן שׁוֹכְכִים שְׁלוֹשׁ שְׂפִיכוֹת קִטְנוֹת:

דְּצ"ד. עַד"ש. בְּאֲח"ב:

(ראשי תיבות של ה"מכות")

לאחר השפיכות יש לשוב ולהוסיף יין על הנותר בכוס ולמלא את כוס
היין במלואה.

**רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִנֵּן אֶתָּה אוֹמֵר שְׁלֶקוּ
הַמִּצְוֹת בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מִבּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים מִבּוֹת. בְּמִצְרַיִם מָה הוּא אוֹמֵר וַיֹּאמְרוּ
הַחֲרָטְמִים אֶל פְּרַעֲה אֲצַפֵּעַ אֱלֹהִים הִיא. וְעַל הַיָּם
מָה הוּא אוֹמֵר וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיֵּרְאוּ הָעָם אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ בְּיָיָהוּ
וּבְמִשְׁחָ עַבְדּוֹ: כִּמָּה לָקוּ בְּאֲצַפֵּעַ עֶשֶׂר מִבּוֹת. אָמַר
מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מִבּוֹת. וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים מִבּוֹת:**

הרבי אומר

אבא, סלח לנו: לבית המקדש היה קסם מיוחד - באמצעותו נמחלו כל חטאינו.
הדבר דומה לאהבת הורים לילדיהם, הקיימת בשני רבדים: חיזוני, בו האהבה
מותנית בהתנהגות נאותה; ופנימי, בו אין דבר היכול לפגום בעוצמת האהבה.
כבנים לה', אנו קשורים עמו בקשר עצמותי בלתי מותנה. זו הסיבה לכך שביחס
האבהי הפנימי הוא סולח לעונותינו.

שימו לב לפרטים הקטנים: קרבנות הפסח הובאו ונאכלו בקבוצות נפרדות
מעוטות משתתפים, וזאת, למרות שהעם כולו יצא יחד ממצרים. לעיתים, קיימת
נטיה להתמקד בפרויקטים רחבים וכלל-ציבוריים. בא קרבן-פסח וקורא - שימו
לב לצרכי היחיד, לבעיות הפרט ה'קטנות'!

רבי אליעזר אומר מנין שכל מפה ומפה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מפות שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: עברה אחת. וזעם שתיים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע. אומר מעתה במצרים לקו ארבעים מפות. ועל הים לקו מאתים מפות:

רבי עקיבא אומר מנין שכל מפה ומפה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מפות. שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: חרון אפו אחת. עברה שתיים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת מלאכי רעים חמש. אומר מעתה במצרים לקו חמשים מפות. ועל הים לקו חמשים ומאתים מפות:

ישלח בם חרון אפו עברה וכו' - ביטוי לעשרת המכות שניחתו על המצריים.

הרבי אומר ברח מהרע: החיפזון והבהילות של בני ישראל לברוח ממצרים, הם מוטיב החוזר על עצמו בתיאורי הגאולה, עד כדי כך, שהבצק לא הספיק אפילו לתפוח. מוסר השכל: ההתנתקות מהרוע איננה סובלת דיחוי, יש לעשותה באופן מיידי. מצה לנשמה: האדם מורכב מגוף ונפש. הלחם ומוצריו מזינים את הגוף, ולימוד התורה מזין את הנשמה. בניגוד ל'חמץ', מיוצרת ה'מצה' בתהליך המונע מהעיסה לתפוח ולגדול. כך ביחס למזון הנשמה - את התורה יש ללמוד מתוך ענוה והתבטלות לה, המונעת תחושת גדלות אישית.

ממייצר למרחב: פסח מסמל את השחרור מהמגבלות, אז והיום: אז, יצאנו מן המיצר המצרי; והיום, עלינו להתקדם ולהתעלות באורח תמידי ואינסופי, ללא קיבעון והסתפקות ברמה הרוחנית הקיימת.

אביב הגיע, פסח בא: התרבות המצרית, אשר התבססה על האלהת האדם והטבע, קיבלה את המכה הסופית דווקא בבוא האביב, עונה בה הטבע במלוא עוצמתו. עובדה זו ממחישה היטב את שליטתו המוחלטת והבלעדית של הבורא בבריאה, בימים ההם ובזמן הזה.

בַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ:

- דִּינּוּ: אֱלוֹ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא עָשָׂה כָּהֶם שְׁפָטִים
- דִּינּוּ: אֱלוֹ עָשָׂה כָּהֶם שְׁפָטִים וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם
- דִּינּוּ: אֱלוֹ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם וְלֹא הִרְג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם
- דִּינּוּ: אֱלוֹ הִרְג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם
- דִּינּוּ: אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם
- דִּינּוּ: אֱלוֹ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְלֹא הִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶב
- דִּינּוּ: אֱלוֹ הִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶב וְלֹא שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ
- דִּינּוּ: אֱלוֹ שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ וְלֹא סַפַּק צָרְפָנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה
- דִּינּוּ: אֱלוֹ סַפַּק צָרְפָנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן
- דִּינּוּ: אֱלוֹ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת
- דִּינּוּ: אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת וְלֹא קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי
- דִּינּוּ: אֱלוֹ קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה
- דִּינּוּ: אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
- דִּינּוּ: אֱלוֹ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת בַּיִת הַבְּחִירָה

עַל אַחַת בַּמָּה וּבַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם עָלֵינוּ. שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְעָשָׂה כָּהֶם שְׁפָטִים. וְעָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְהִרְג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. וְנָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם. וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם. וְהִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶב. וְשָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ. וְסַפַּק צָרְפָנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת. וְקָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבָנָה לָנוּ אֶת בַּיִת הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

רַבִּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר כָּל שָׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֱלוֹ בַּפֶּסַח לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח. מִצֵּה. וּמְרוֹר:

בְּחֶרֶב - בִּיבֻשָׁה. בַּיַּת הַבְּחִירָה - בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ.

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שפית המקדש קים על שום מה. על שום שפסח המקום על פתי אבותינו במצרים. שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח על פתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת פתינו הציל ויקד העם וישתחוו:

באמירת המלים "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה" נהוג לאחוז במצות שבקערת ליל הסדר. כשאין לכל אחד את "קערת ליל הסדר" יצביעו המשתתפים לעבר המצה.

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה. על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ונאלם. שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי נרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

באמירת המלים "מרור זה שאנו אוכלים על שום מה" נהוג לאחוז במרור שבקערת ליל הסדר. כשאין לכל אחד את "קערת ליל הסדר" יצביעו המשתתפים לעבר המרור.

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה. על שום שמדרו המצרים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר וימדרו את חיייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וככל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:

הרבי אומר

חוק כלים שלובים... גאולת מצרים השפיעה גם על הגוף וגם על הנפש - גם שחרור מעבודת פרך פיזית, וגם חרות רוחנית מהתרבות המצרית לטובת תורת ה'. יש המנסים להפריד בין הנשמה והגוף, באומרים: 'כן' לתורה ותפילה, 'לא' למזון כשר. כלפיהם באה התזכורת: זכור את צאתך ממצרים בכל יום מימי חיך - הן בחומר והן ברוח. ההשפעה בין הגוף לנפש היא הדדית ובלתי נפרדת.

בְּכֹל דוֹר וְדוֹר תִּיב אָדָם לְרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ בְּאֵלוֹ
 הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. שְׁנַאֲמַר וְהַגְדַּת לְבִנְךָ בַּיּוֹם
 הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם:
 לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל תְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מִמִּצְרַיִם אֶלֶּא אֶת אוֹתֵנוּ גָאֵל עִמָּהֶם. שְׁנַאֲמַר וְאוֹתֵנוּ
 הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיא אוֹתֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ:

מכסים שוב את המצות, מרימים את כוס היין, ואומרים:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ תִיבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר
 לְרוֹמֵם לְחַדַּר לְבָרַךְ לְעַלָּה וּלְקַלֵּם. לְמִי
 שְׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֹווּ.
 הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת. מִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה. וּמֵאֵבֶל
 לְיוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל. וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה.
 וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ:

מניחים את הכוס על השולחן וממשיכים:

הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ עֲבָדֵי יי הִלְלוּ אֶת שֵׁם יי: יְהִי
 שֵׁם יי מְבָרַךְ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם: מִמְּזֻרַח
 שֶׁשֶׁשׁ עַד מְבֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יי: רֵם עַל כָּל גּוֹיִם
 יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהִי
 לְשִׁבְתָּ: הַמְּשַׁפִּילִי לְרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי
 מֵעַפְרָ דָל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם
 גְּדִיבִים עִם גְּדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם
 הַבָּנִים שְׁמַחַה הַלְלוּיָהּ:

הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתָּ - הַיּוֹשֵׁב בַּמְּרוֹמִים. הַמְּשַׁפִּילִי לְרְאוֹת - מִשְׁפִּיל עֲצֻמוֹ
 גַּם לַמְּקוֹמוֹת נְמוּכִים. מְקִימִי - מְקִים, מְרוֹמֵם. לְהוֹשִׁיבִי עִם גְּדִיבִים
 - לְהוֹשִׁיבִי עִם הַנְּכַבְדִּים. עֲקֶרֶת הַבַּיִת - אִשָּׁה עֲקָרָה.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעוֹ: הִיְתָה
 יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו: הַיִּם רָאָה
 וַיִּגַּם תִּירְדֵּן יִפֹּב לְאַחֹר: הַתְּרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת
 כְּבָנֵי צֹאן: מַה לָּךְ הַיִּם כִּי תִגּוּם תִּירְדֵּן תִּפֹּב לְאַחֹר:
 הַתְּרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּבָנֵי צֹאן: מִלְּפָנֵי
 אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: הַתְּפָכִי הַצּוֹר
 אֲנִים מִיָּם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִיָּם:

שוב מרימים את הכוס ואומרים:

כְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל
 אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם וְהַגִּיעָנוּ חֵלְלָה הַזֶּה
 לְאֹכֵל בּוֹ מִצֵּה וּמְרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 יַגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתְנוּ
 לְשָׁלוֹם שְׂמֵחִים כְּבָנִין עִירֵךְ וְשָׂשׂוִים בְּעִבּוֹדְךָ וְנֹאכֵל
 שָׂם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים (במחצית שבת מן הפסחים
 וּמִן הַזִּבְחִים) אֲשֶׁר יַגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרִצּוֹן
 וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתְנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ:
 כְּרוּךְ אַתָּה יי גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

מברכים:

כְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ושותים את הכוס השניה כולה בהסיבה.

מֵעַם לְעוֹ - עם ששפתו שונה וזרה. יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ - בני יהודה נעשו
 לַעַם מְקוֹדֵשׁ. יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו - ה' מושל ומולך בבני ישראל.
 חוֹלֵי - רעדי. הַתְּפָכִי הַצּוֹר אֲנִים מִיָּם כּוֹ - הופך את הסלע למקוה
 מים. יַגִּיעָנוּ - יביאנו.

הרבי אומר

הפרנסה מן השמים: במצרים לא ירדו גשמים. נהר הנילוס היה משקה את
 השדות. תופעת טבע זו, הפכה את הנהר לאליל הפרנסה בעיני המצריים. לכן,
 המכה הראשונה, מכת דם, פגעה דווקא בנילוס. ה' הראה לעין כל, כי גם כאשר
 ברשות האדם מקור הכנסה בטוח ויציב, עליו לדעת שהכול בהשגחת ה'.

רְחִיצָה

נטילת ידיים לסעודה עם ברכה

לפני אכילת המצה, יש לטבול את הידים: ממלאים ספל במים, אווזים בו ביד שמאל ושופכים שלוש פעמים על יד ימין, אחר-כך אווזים בו ביד ימין ושופכים שלוש פעמים על יד שמאל, מגביהים את הידים משפשפים ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:

מנגבים היטב את הידים.

הרבי אומר

הקפיצה למים של נחשון; כאשר גילו בני ישראל את הצבא המצרי רודף בעקבותיהם, נחלקו הדעות: חלק צידדו בתפילה, אחרים במלחמה, והיו שרצו להתאבד או לשוב למצרים. נחשון, התחיל פשוט ללכת לתוך הים. הוא הבין, כי היות זה הודיע שהעם בדרך להר סיני, בודאי הדבר אפשרי. והנס אכן אירע, הם נבקע, גם בחיינו אנו נדרשים לקפוץ אל הים ולעשות את רצון ה' ללא התעסקות בדברים צדדיים שיכולים להפריע.

גאוה יהודית - נוסחה מנצחת: הפסח הראשון בהיסטוריה, מעניק שיעור מאלף עוצמה יהודית מהי: הכבש היווה אליל מקודש במצרים, ולמרות הסיכון הרב, שחטו אותו בני ישראל בפומבי, בהצהירם בגאון כי סופם של המצריים קרב ובא! התקיפות וההחלטיות בה נאמרו הדברים, הם שהטילו פאניקה על המצריים וגרמו למלחמת אחים ביניהם.

מוציא

מברכים על המצה ברכת "המוציא"

עתה ניגשים אל המצווה המיוחדת והעיקרית של "ליל הסדר", היא אכילת מצה - "לחם עוני".

בשלב זה מונחות ב"קערת ליל הסדר" שלפנינו שלוש מצות: שתי מצות שליוט - התחתונה והעליונה, ומצה שלישית, האמצעית, חצויה. מרימים את שלוש המצות כפי שהם בתוך הקערה (אלו שאין להם "קערה" לעצמם, לוקחים חתיכת מצה בידם), ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ:

הרבי אומר

משיח עכשיו: בהכרזת "לשנה הבאה בירושלים", אין כוונתנו לדחות את ביאת המשיח בשנה, חס וחלילה. הכוונה היא לכך שהמשיח יבוא מיד, וממילא בשנה הבאה נעלה לרגל, ונחוג את הפסח בירושלים, ליד בית-המקדש השלישי.

גאולה כהרף עין: חכמינו מסבירים, שברגע בו הגיע הזמן המיועד ליציאת מצרים, לא עיכב ה' את העם 'כהרף עין'. גם עתה, בעמדנו על סף ביאת המשיח, לא תתעכב הגאולה אפילו לשבריר שנייה.

שילוב בין שמש לירח: לוח השנה היהודי מתייחד בשילוב מעגלי השמש והירח, דבר המבטיח שפסח יחול תמיד באביב. השמש מאירה בצורה סדירה וקבועה, לעומתו הירח מתחדש כל חודש ומשתנה מיום ליום. גם בחיים היהודיים יש לשלב בין שתי התכונות: מחד - להתמיד בקיום המצוות; מאידך - להתרענן בהתלהבות מחדשת.

מִצָּה

ברכת "אכילת מצה"

לפני אכילת המצה מוסיפים ברכה מיוחדת - "על אכילת מצה".

[לתשומת לב! בנוסף לחובה באכילת מצה שאנו מקיימים תיכף ומיד (לאחר הברכה), צפויים לנו בהמשך הלילה עוד שני שלבים שבהם חובה לאכול מצה: 1. ב"כורך" (אכילת המצה התחתונה עם סרור וחרוסת כ'כריך'); 2. בסיום ליל הסדר, באכילת ה"אפיקומן". לפיכך, כאשר אנו מברכים כאן את הברכה על אכילת המצה - עלינו לזכור ולכוון שברכה זו תחול גם על אכילת המצות שבהמשך].

לפני אמירת הברכה - שומטים ומניחים את המצה התחתונה מבין שלוש המצות, ואוחזים אך ורק בשתי מצות - האמצעית (החצויה) והעליונה השלימה (אלו שאין לפניהם "קערה" מחזיקים חתיכת מצה בידם) ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה:

אוכלים את המצה: שוברים חתיכה מהמצה העליונה, וחתיכה מהמצה האמצעית. כל חתיכה כזו צריכה להיות בגודל של "כזית" (מידת נפח הלכתית השווה לכ-27 סמ"ק) כלומר, כשליש מצה (במצת יד עגולה). סך הכל כ-54 סמ"ק.

לוקחים את שתי החתיכות הללו, ואוכלים אותן ביחד - בו זמנית!

מי שאין לפניו "קערת ליל סדר" יקח כמות דומה של מצה (כשני שליש של מצה, נפח של 54 סמ"ק לפחות).

יושבים בהסיבה (בהטיה לצד שמאל), ואוכלים את המצה כמו שהיא, ואין טובלים אותה במלח וכדומה!

יש לאכול את הכמות הנקובה ברצף וללא הפסקה ולהשתדל לסיים תוך ארבע דקות.

מְרוֹר אכילת ה"מרור"

אוכלים את ה"מרור": לוקחים עלי חסה ומרור (חריין) מקערת ליל הסדר, טובלים אותם ב"חרוסת" (ויש שנהגו לוודא שהחרוסת רכה על-ידי שמטבילים אותה בשאריות היין שהצטברו בצלוחית הגביע). אחר-כך מנערים ומסירים את החרוסת מהמרור – על מנת להשאיר ב"מרור" את המרירות, ומברכים:

[באמירת ברכה זו שלפני אכילת המרור, יש לחשוב על כך שברכה זו מכוונת גם למרור שעתיד להאכל בהמשך ה"סדר", ב"כורך"].

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּה הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר:

יושבים זקוף (לא בהטיה ו'הסיבה'), ואוכלים את המרור, זכר לעבודת הקשה של אבותינו במצרים.

פּוֹרֵךְ

אכילת ה'כריך'

הלל הזקן (בזמן בית המקדש השני), סבור היה שיש לצרף את קרבן הפסח עם מצה ומרור ולאכלם ביחד. כזיכרון למנהגו אנו נוהגים גם היום לאכול את המצה ואת המרור כשהם מצורפים יחדיו ככריך (כמו סנדוויץ').

בוצעים שתי חתיכות מצה מהמצה השלישית (התחתונה) שבקערת ליל הסדר, שמים ביניהם את ה"מרור" - כלומר, חתיכות של עלי חסה ובתוכם המרור הטבול במעט חרוסת - כורכים הכל ככריך אחד, ואומרים:

בְּזֶמַן הַלֵּל בְּזֶמַן שְׁפִיטַת הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם הָיָה פּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד. כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר עַל מִצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ:

את הכריך אוכלים בהסיבה (בהטיה לצד שמאל).

הרבי אומר

קשר גורלי: באחד מלשונות הגאולה מבטיח ה': "והוצאתי אתכם", כלומר שיגאלנו ממצרים. למעשה, ניתן לקרוא זאת בניקוד שונה - "והוצאתי אתכם", במשמעות של: השכינה תצא עמנו מהגלות. ברוח זו, הביטוי "זמן חרותנו" יכול להתפרש במובן של חרות בני ישראל והשכינה גם יחד.

הזמן יקר, נצלו אותו: באורח ייחודי, התרחשו תהליכי השחרור ממצרים בזמנים מדויקים ומתוזמנים - 'על הרגע'. בדיוק בחצות הלילה החלה מכת בכורות; בדיוק בחצות היום יצאו בני ישראל ממצרים. ללמדך עד כמה נדרש לייקר כל רגע ורגע, ולנצל אותו כראוי.

שְׁלַח־עוֹרֵךְ

"עורכים שולחן" ברוחב לב לסעודת החג

לפני שניגשים לאכול את האוכל הטעים שהוכן לכבוד החג, ישנוהגים לקחת את הביצה שעל "קערת ליל הסדר", מטבילים אותה במי מלח שלוש טבילות, ואוכלים אותה.

הרבי אומר

"הרי אני כבן שבעים שנה": בעל האימרה, רבי אלעזר בן עזריה, היה חכם עשיר ומיוחס וכבר בגיל שמונה-עשר הוציעו לו החכמים לכהן כנשיא. רבי אלעזר נועץ עם אשתו, והיא שללה את הרעיון בטענה שמראהו צעיר מאוד ולא ניתן לכהן במשרה מכובדת זו כשאין ולו שערה לבנה אחת... ומספרת הגמרא כי מיד נעשה לו נס וצמחו לו בזקנו שערות לבנות...

נשאלת השאלה: מה הועיל הנס של צמיחת השערות הלבנות? האם בעקבות כך התבגר בגילו? ומדוע הדבר הפריע רק לאשתו ולא לחכמים הרבים שביקשו למנותו? התשובה לכך: החכמים הכירו היטב את מעלותיו הגדולות וידעו כי למרות גילו הצעיר, תכונת הבגרות הנרכשת בדרך כלל מנסיון חבוייה בתוכו וראוי הוא לכהן כנשיא. אך הוא עצמו, ובמיוחד אשתו - חששו שמא תכונות אלה תשארנה חבויות עמוק בנפשו מבלי יכולת להתבטא. לכן כאשר משמים "הוצמחו" לו בנס שערות לבנות - היה בזה אות שתכונת הבגרות הנפשית הפנימית של רבי אליעזר היא כ"בן שבעים שנה", ואיננה רק חבוייה בעמקי הנפש בלבד, ולבטח תקבל את ביטוייה המלא בהנהגתו, והראייה: הדבר ניכר ממש לעין בשערות הלבנות שצמחו לו...

מסיפור זה אנו למדים שבעבודה עצמית יכול ומסוגל כל אדם לגלות כוחות נעלים החבויים בנפשו ובבת אחת לגלותם כלפי חוץ ולהשפיע על הסביבה כולה.

צפון

אכילת ה"אפיקומן" שהיה חבוי

עם סיום הארוחה הטעימה, ייגשים לשלב אכילת ה"אפיקומן".

ה"אפיקומן" נאכל זכר לקרבן הפסח. בלילה הראשון של פסח מקפידים לאכול אותו לפני חצות הלילה, ואחריו אין אוכלים או שותים כלום (מלבד 2 כוסות היין), וזאת על-מנת להשאיר את טעם המצה בפה. לכן יש לשתות כפי הצורך לפני שאוכלים את ה"אפיקומן".

כל אחד מבני הבית מקבל חתיכה קטנה מה"אפיקומן". לחתיכה זו מוסיפים חתיכות מצה, כך שלכל אחד יהיה סך-הכל מצה בשיעור של "כזית" (כ-27 סמ"ק), כלומר - כשליש מצה. (יש הנוהגים לאכול שיעור כפול - כשני שליש של מצה).

יושבים בהסיבה (בהטיה לצד שמאל), ואוכלים את ה"אפיקומן".

הרבי אומר

המצפון וה"צפון"...: חסיד שאל פעם את הרבי: 'מדוע צריך להצפין את האפיקומן? ענה לו הרבי: 'למה? משום שכתוב בהגדה "צפון"! שאלו שוב החסיד: 'אבל למה כך כתוב בהגדה? שלא יהיה כתוב ולא יצטרכו להצפין?' ענה לו הרבי: 'בפעולה זו של הצפנת האפיקומן אנו שואבים כוחות לבער את הרע הצפון בליבו של אדם; גם את הרע הנעלם עמוק בלב צריכים לתקן, וכאשר מתקנים זאת באמצעות הכוחות שנמסרים לנו בליל הסדר - או אז זוכים להכרזה של סיום ליל הסדר: "לשנה הבאה בירושלים!"

יום הולדת שמח: יציאת מצרים נמשלה בתנ"ך ללידת תינוק. כשם שהעובר חווה לראשונה עצמאות בשעת הלידה, שכן בתקופת ההיריון הוא תלוי לחלוטין באמו; כך עם ישראל הפך לעם עצמאי, רק כאשר השתחרר לגמרי מהשפעת התרבות המצרית. בדרך לעצמאות יהודית, יש להתנתק מהשפעת אופנות העולם המתחלפות.

פֶּרֶד

מברכים ברכת המזון

לפני ברכת המזון מוזגים את הכוס השלישית במלואה, אותה שותים רק לאחר סיום "ברכת המזון".

כן מוזגים כוס אחת נוספת מיוחדת הנקראת "כוסו של אליהו הנביא" ומניחים אותה במקום בולט על שולחן הסדר – כדי להודות על הגאולה העתידה הממשמשת ובאה.

כוס זו נשארת מזוגה על השולחן עד לסיים שתיית כל ארבע הכוסות וקריאת "לשנה הבאה בירושלים".

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוֹב יי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ בְּחַלְמִים:
אָז יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אִזּוּ יֹאמְרוּ
בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים: הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת
עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוֹבָה יי אֶת שְׁבִיתֵנוּ בְּאִפְיָקִים
בְּנִגְבִּ: הַזֹּרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּוֹךְ יִלְךְ וּבִכְה
נִשְׂא מִשְׁךְ הַזֹּרֵעַ כֹּא יִבֵּא בְּרִנָּה נִשְׂא אֱלֻמָּתָיו:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת – שיר שאמרו הלווים במקדש. **שִׁיבַת צִיּוֹן** – חזרה מגלות בבל. **שְׁבִיתֵנוּ** – שבוינו. **בְּאִפְיָקִים בְּנִגְבִּ** – כמים הזורמים במקום יבש. **נִשְׂא מִשְׁךְ-הַזֹּרֵעַ** – כשנושא את שק הזרעים לשדה. **נִשְׂא אֱלֻמָּתָיו** – נושא חבילות התבואה.

לְבָנֵי קָרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּתַרְרֵי קִדְשׁ: אֱהָב יְיָ
 שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב: נִכְבְּדוֹת
 מִדְּבַר בְּךָ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה: אֲזַכִּיר רַחֵם וּבְכַל
 לַיְדָעֵי הַנְּהַ פְּלִשְׁת וְצוֹר עִם כּוֹשׁ זֶה יֵלֵד שָׁם: וּלְצִיּוֹן
 יֹאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יֵלֵד בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנָה עַלְיוֹן: יְיָ
 יִסְפֹּר בְּכֹתוֹב עַמִּים זֶה יֵלֵד שָׁם סֶלָה: וְשָׂרִים בְּחַלְלִים
 כָּל מַעֲיָנֵי בְּךָ:

אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת תָּמִיד תִּתְחַלְּתוּ כְּפִי: סוּף
 דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְאֵה וְאֶת
 מִצּוֹתָיו שְׂמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּתְחַלְּת יְיָ וְדַבֵּר כִּי
 וַיְבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֲנַחְנוּ
 נִבְרָךְ יְהִי מַעֲתַת וְעַד עוֹלָם חַלְלֵינָהּ:

כהכנה לברכת המזון, נהוג לשפוך מעט מים על קצות אצבעות הידים. פעולה זו מכונה נטילת "מים אחרונים".

קודם הנטילה אומרים:

זֶה חֶלֶק אָדָם רָשָׁע מֵאֱלֹהִים וְנִחַלַת אִמְרוּ מֵאֵל:

אחר הנטילה אומרים:

וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

כאשר מברכים לפחות שלושה אנשים שסעדו יחדיו, מקדימים לפני ברכת המזון דברי הכנה לקראת הברכה המשותפת. הקדמה זו נקראת "זימון". אחד הסועדים (בדרך כלל - בעל הבית) מתכבד לפתוח ב"זימון" ושאר הסועדים משיבים.

לְבָנֵי-קָרַח - הלווים בני קורח. יְסוּדָתוֹ - יסוד שיר זה. תַּרְרֵי קִדְשׁ - הרי ציון וירושלים. מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב - ארץ ישראל. רַחֵם - מצרים. יֵלֵד-שָׁם - נולדו שם. יְכוֹנְנָה עַלְיוֹן - יעמידה ראשונה בחשיבות. בְּחַלְלִים - כלי נגינה. מַעֲיָנֵי - מחשבות. סוּף דָּבָר - הַכֹּל נִשְׁמָע - מה שתוכל עשה. תִּתְחַלְּת יְיָ - שבת ה'.

המזמן מגביה את הכוס שלפניו ואומר:
רבותי נְבָרְךָ!

(או בכל שפה מדוברת אחרת)

הסועדים מגביהים את הכוס שלפניהם ומשיבים:
יהי שם יי מְבָרְךָ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

המזמן:

יהי שם יי מְבָרְךָ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:
בְּרִשׁוֹת מְרִנָּן וְרִבְרָנָן וְרַבּוֹתֵי נְבָרְךָ * [אלהינו] שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ:
* מוֹסִיפִים אֶת הַמִּילָה [אלהינו] כִּאֲשֶׁר מְסוּבִים בַּעֲשָׂרָה וַיּוֹתֵר.

הסועדים:

בְּרוּךְ [אלהינו] שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְמִטְבּוֹ חַיֵּינוּ:

המזמן והסועדים פותחים ביחד באמירת ברכת המזון:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם תָּזֵן אֶת
הָעוֹלָם כֹּלֹו כְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים
הוּא נוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בָּשָׂר בִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ: וּבְטוֹבוֹ
הַגָּדוֹל עֲמָנוּ תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחֲסֵר לָנוּ
מְזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד: בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בִּי הוּא אֵל
זָן וּמְפָרְנֵם לְכֹל וּמַטִּיב לְכֹל וּמְכִיֵּן מְזוֹן לְכֹל
בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא כְּאֲמוֹר פּוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁפִּיעַ
לְכֹל חַי רְצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יי תָּזֵן אֶת הַכֹּל:

נִזְדָּה לְךָ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ
חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֻבָּה וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים וְעַל
בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ
וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ וְעַל חַיִּים חֵן וְחֶסֶד

לְכֹל-חַי רְצוֹן - לְכֹל אֶחָד לְפִי רְצוֹנוֹ. הִנְחַלְתָּ - נָתַתְּ נַחֲלָה. חֲמֻדָּה -
שְׂכוֹלֵם חוֹמְדִים אוֹתָהּ. בְּרִיתְךָ - בְּרִית הַמִּילָה.

שְׁחֻנַּנְתָּנוּ וְעַל אֲכִילַת מַזֶּזֶן שָׂאתָה זֶן וּמְפָרְנִים
אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

ועל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים
אוֹתָךְ יִתְבָּרֵךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם
וְעַד: בְּכַתּוּב וְאֲכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ
עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל
הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוּן:

רחם יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם
עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁבֵּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מַלְכוּת
בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ רוּעֵנוּ זוֹנֵנוּ
פְּרִנְסֵנוּ וּבְלִפְלֵנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ וְהַרְוּחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ
מִתְּרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ: וְנָא אֵל תִּצְרִיכֵנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ: לֹא לִידֵי מִתְּנַת בָּשָׂר וְדָם וְלֹא לִידֵי
הַלְוָאתָם כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה
וְהַרְחֵבָה שְׂלֵא נְבוֹשׁ וְלֹא נִפְלֵם לְעוֹלָם וְעַד:

בשבת חוסיפים:

רְצֵה וְהַחְלִיצֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ וּבְמִצּוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי
הַשְּׁבֵת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ
הוּא לְפָנֶיךָ. לְשִׁבְתָּ בּוֹ וְלָגוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצּוֹת רְצוֹנְךָ.
וּבְרְצוֹנְךָ הִנִּיחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ שְׂלֵא תִהְיֶה צָרָה וְיָגוֹן וְאֲנַחָה
בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ. וְהִרְאוּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ.
וּבְכַנְּנֵן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדוֹשֶׁךָ כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל הַיְשׁוּעוֹת
וּבְעַל הַנְּחָמוֹת:

חֻנַּנְתָּנוּ - הענקת לנו בחסדך. רועני - הדרך אותנו
כרועה. תחליצנו - השביענו.

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא. ויגיע ויראה
 וירצה. וישמע ויפקד ויזכר. וזכרוננו
 ופקדוננו. וזכרון אבותינו. וזכרון משיח בן דוד
 עבדך. וזכרון ירושלים עיר קדשך. וזכרון כל
 עמך בית ישראל לפניך, לפליטה למזכה. לחן
 ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום. ביום חג
 המצות הזה. ביום טוב מקרא קדש זה. וזכרנו יי
 אלהינו בו למזכה. ופקדנו בו לברכה והושיענו
 בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים חום
 וחנו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו. כי
 אל מלך חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במתרת בימינו. ברוך
 אתה יי בנה ברחמי ירושלים. אמן:

מניחים את הכוס על מקומו

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל. אבינו
 מלכנו. אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו.
 קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל המלך
 הטוב והמטיב לכל בכל יום ויום. הוא היטיב לנו.
 הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא
 גומלנו הוא יגמלנו לעד. לחן ולחסד ולרחמים.
 ולרוח הצלה והצלחה. ברכה וישועה. נחמה
 פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל טוב
 ומכל טוב לעולם אל יחסרנו: הרחמן הוא ימלך

פליטה - הצלה. כי אליך עינינו - ממך אנו מבקשים ישועה. אדירנו
 - שליטנו. קדוש יעקב - ה'. גמלנו - נתן בשפע.

עֲלֵינוּ לְעוֹלָם וְעַד: הַרְחֵמֵן הוּא יִתְבָּרַךְ בְּשֵׁמִים
 וּבְאָרְץ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דוֹרִים וַיִּתְפָּאֵר
 בְּנוֹ לְעַד וּלְנִצְחָה נְצַחִים וַיִּתְהַדַּר בְּנוֹ לְעַד וּלְעוֹלָמֵי
 עוֹלָמִים: הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרֹנְסֵנוּ בְּכְבוֹד: הַרְחֵמֵן הוּא
 יִשְׁפּוֹר עוֹל גְּלוּת מֵעַל צְוֹאֲרֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ
 קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרֻבָּה
 בְּבֵית זֶה וְעַל שְׁלֵחַן זֶה שְׂאֵבְלֵנוּ עָלָיו: הַרְחֵמֵן הוּא
 יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוֹר לְטוֹב וַיְבַשֵּׁר לָנוּ
 בְּשׂוֹרֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת: הַרְחֵמֵן הוּא
 יְבָרֵךְ אֶת אָבִי מוֹרֵי בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת אִמִּי
 מוֹרְתִי בְּעַלְתַּת הַבַּיִת הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת
 זְרַעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ:
 כְּמוֹ שֶׁבָרַךְ אֶת אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְכֶם וַיְצַחֵק וַיַּעֲקֹב בְּכָל
 מַבְל כָּל כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ (בְּגֵי בְרִית) בְּלָנוּ יַחַד
 בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה וְנֹאמֵר אָמֵן:

מְפָרוֹם יִלְמְדוּ עָלָיו וְעֲלֵינוּ זְכוֹת שְׁתֵּהא
 לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם וְנִשְׂא בְרָכָה מֵאֵת יי
 וַצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְנִמְצָא חַן וְשִׂכָּל טוֹב בְּעֵינֵי
 אֱלֹהִים וְאָדָם:

בשבת מוסיפים: הַרְחֵמֵן הוּא יְנַחֵלֵנוּ לְיוֹם שְׂפָלוֹ שַׁבָּת
 וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

הַרְחֵמֵן הוּא יְנַחֵלֵנוּ לְיוֹם שְׂפָלוֹ טוֹב:

קוֹמְמִיּוֹת - קוֹמָה זְקוּפָה. מִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם - תִּישְׁמַר לְטוֹבוֹתָנוּ. צְדָקָה
 - חֶסֶד.

הַרְחַמֵּן הוא יִזְכְּנוּ לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם
הַבָּא. מְגַדֵּל יְשׁוּעוֹת מִלְּבוּ וְעֹשֶׂה חֶסֶד
לַמְּשִׁיחַו לְדוֹר וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֹשֶׂה שְׁלוֹם
בְּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל
וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְיָ קִדְשׁוֹ בִּי אֵין מִחֶסֶד לִירְאוֹ:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ וְדָרְשׁוּ יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָּל
טוֹב: הוֹדוּ לֵי יְיָ בִּי טוֹב בִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ: פּוֹתֵחַ
אֶת יַדָּךְ וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר
יִבְטַח בְּנֵי וְהָיָה יְיָ מִבְּטַחוֹ:

מרימים את כוס היין, ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:
וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס הַשְּׁלִישִׁית כּוֹלָה בַּהֲסִיבָה.

מוזגים את הכוס הרביעית במלואה, ופותחים את הדלת לכבוד אליהו
הנביא. דקות אלו שבהם הדלת פתוחה נחשבת ל"עת רצון" - זמן
לבקש בקשות ומשאלות.

שני "מתנדבים" ניגשים לפתוח את הדלת, כשבדם נרות (לא
בשבת!) וכל המסובים אומרים יחדיו:

שְׂפוּךְ חֶמְתְּךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ. וְעַל
מִמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: בִּי אָבֵל אַתָּה
יַעֲקֹב וְאַתָּה נֹוֶהוּ הַשָּׁמַיִם: שְׂפָךְ עֲלֵיהֶם וְעַמְּךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יִשְׁיָגֵם: תִּרְדּוּף בָּאֶף וְתִשְׁמִידֵם מִתַּחַת שָׁמַיִם יְיָ:
סוֹגְרִים אֶת הַדֶּלֶת.

מִלְּבוּ - מלך המשיח. **יִרְאוּ** - יכבדו. **קִדְשׁוֹ** - עם ישראל. **כְּפִירִים**
- סמל לאנשים חזקים. **רָשׁוּ** - התרוששו. **שְׂפוּךְ חֶמְתְּךָ** - העבר
זעמך מעם ישראל אל הגוים. **אָבֵל אַתָּה יַעֲקֹב** - השמיד את עם
ישראל. **נֹוֶהוּ הַשָּׁמַיִם** - החריבו את בית-המקדש. **יִשְׁיָגֵם** -
ירדפם. **בָּאֶף** - בזעם, בחרון אף.

הלל

אמירת הלל והודיה להשם יתברך

חז"ל קבעו רצף של פרקי תהילים במטרה להודות ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא. בסיום "ליל הסדר" אומרים את ה"הלל" כהודאה על הנסים שנעשו לאבותינו ביציאת מצרים.

לא לָנוּ יי לא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תָּן כְּבוֹד עַל
חֲסִדְךָ עַל אֲמִתְּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיחָה
נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֵלֵהֵינוּ בְּשֵׁמִים כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ
עָשָׂה: עֲצִיבֵיהֶם כֶּסֶף וְנֹחֵב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה
לֶהֱם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינִים לֶהֱם וְלֹא יִרְאוּ: אֹזְנִים
לֶהֱם וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶף לֶהֱם וְלֹא יִרְיחוּן: יְדֵיהֶם
וְלֹא יִמְיִשׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִחַלְכוּ לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם:
כְּמוֹתֵם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל
בָּטַח בַּיְיָ עֶזְרָם וּמִגֹּנָם הוּא: בֵּית אֶהְרֹן בָּטְחוּ
בַּיְיָ עֶזְרָם וּמִגֹּנָם הוּא: יִרְאֵי יי בָּטְחוּ בַּיְיָ עֶזְרָם
וּמִגֹּנָם הוּא:

יי זָכְרֵנוּ יְכַרְךָ יְכַרְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל יְכַרְךָ אֶת
בֵּית אֶהְרֹן: יְכַרְךָ יִרְאֵי יי הַקְּטַנִּים עִם
הַגְּדֹלִים: יִסַּף יי עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם:
בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְיָ עָשָׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם: לֹא תִמְתִּים
יִחַלְלוּ יְהוָה וְלֹא כָּל יִרְדֵי דוּמָה: וְאַנְחֵנוּ נִכְרַךְ יְהוָה
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם חַלְלוּיָהּ:

על-חֲסִדְךָ עַל-אֲמִתְּךָ - עבור חסדך ואמיתות הבטחתך. עֲצִיבֵיהֶם - פסלי הגויים. בֵּית אֶהְרֹן - הכהנים. זָכְרֵנוּ - זוכר אותנו. יִסַּף יי עֲלֵיכֶם - ה' ירבה אתכם. יִרְדֵי דוּמָה - יורדי הקברים, המתים.

אַהֲבָתִי כִּי יִשְׁמַע | יְיָ אֵת קוֹלִי תַחֲנוּנֵי: כִּי הִטָּה
 אֲזַנּוֹ לִי וּבִימֵי אַקְרָא: אֶפְפוּנֵי חֲבְלֵי מוֹת
 וּמִצָּרֵי שְׂאוּל מִצְאוּנֵי צָרָה וַיִּגּוֹן אֶמְצָא: וּבִשְׁם יְיָ
 אַקְרָא אֲנִי יְיָ מִלְטָה נַפְשִׁי: חֲנוּן יְיָ וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ
 מֵרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דְלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבֵי
 נַפְשִׁי לְמִנוּחֵיכִי כִּי יְיָ גָמַל עָלַיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי
 מִמָּוֶת אֵת עֵינַי מִן דְּמַעָה אֵת רַגְלֵי מִדְּחִי: אֶתְחַלֵּף
 לְפָנָי יְיָ בְּאַרְצוֹת חַחִיִּים: הַאֲמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי
 עֲנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אִמְרָתִי בְּחַפְזִי כָּל הָאָדָם כּוֹב:

מָה אָשִׁיב לַיְיָ כָּל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא
 וּבִשְׁם יְיָ אַקְרָא: נִדְרֵי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל
 עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינַי יְיָ הַמּוֹתָה לְחַסְדֵּיךָ: אֲנִי יְיָ כִּי אֲנִי
 עֲבָדְךָ אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אִמְתְּךָ פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי: לֵךְ אֲזַבַּח
 זֶבֶח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְיָ אַקְרָא: נִדְרֵי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא
 לְכָל עַמּוֹ: בְּחִצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֵת יְיָ כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֱמִים: כִּי נִבְרַ
 עָלֵינוּ | חֲסִדּוֹ וְאַמֶּת יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

אַהֲבָתִי - שמחת. **אֶפְפוּנֵי חֲבְלֵי מוֹת** - הקיפוניסוריסהגורמיסלמוות. **מִצָּרֵי**
שְׂאוּל - יסורי אבדון. **פְּתָאִים** - חסרי הדעת, התמימים. **דְלוֹתַי**
 - נחלשתי. **יְהוֹשִׁיעַ** - יושיע. **לְמִנוּחֵיכִי** - למנוחתך. **גָמַל**
עָלַיְכִי - עשה עמך חסד. **חִלַּצְתָּ** - הצלת. **מִדְּחִי** -
 מכשולך. **בְּאַרְצוֹת חַחִיִּים** - בעודי בחיים. **עֲנִיתִי** - הייתי מעונה
 ומיסור. **בְּחַפְזִי** - בייאוש. **כָּל-הָאָדָם כּוֹב** - כל בני האדם
 בוגדים. **תַּגְּמוּלוֹהִי** - חסדיו וטובותיו. **כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא** -
 אביא כוס יין מלא - כביטוי לתודתך. **נִגְדָה-נָא** -
 בנוכחותם. **יָקָר** - קשה. **הַמּוֹתָה** - המוות. **פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי** -
 התרת את כבלי. **זֶבֶח תּוֹדָה** - קרבן תודה. **בְּתוֹכְכִי** - בתוך
 העיר. **נִבְרַ עָלֵינוּ** - הגביר עלינו.

חודו לַיּוּ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יי כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בַמִּרְחֵב יְהוָה: יי לִי לֹא
 אִירָא מִתּוֹ יַעֲשֶׂה לִי אֲדָם: יי לִי בַעֲזָרִי וְאֲנִי
 אִרְאֶה בְּשׂוֹנְאֵי: טוֹב לְחַסוֹת בֵּינִי מִמִּבְטַח בְּאָדָם: טוֹב
 לְחַסוֹת בֵּינִי מִמִּבְטַח בַּנְּדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם
 יי כִּי אֲמִילָם: סָבוּנִי גַם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילָם:
 סָבוּנִי בְּדַבְרֵיהֶם דַּעְכוּ כַּאֲשֶׁר קוֹצִים בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילָם:
 דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיִּי עֲזָרְנִי: עֲזֵי וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיְהִי לִי
 לִישׁוּעָה: קוֹל רְנָה וַיִּשְׁוַעַה בְּאֶהְלֵי צַדִּיקִים יָמִין יי
 עָשָׂה חֵיל: יָמִין יי רוֹמְמָה יָמִין יי עָשָׂה חֵיל: לֹא
 אָמוֹת כִּי אַחִיה וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִפְדֵּי יִסְרְנֵי יְהוָה
 וְלַמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי: פָּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צַדִּיק אֲבֹא בָם
 אוֹרְחָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר לַיִּי צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ: אוֹרְחָה כִּי
 עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אוֹרְחָה כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אָבִן
 מֵאֲסוּ הַכּוֹנֵנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה: אָבִן מֵאֲסוּ הַכּוֹנֵנִים הִיְתָה

כִּי־טוֹב - שהרי הוא טוב. **כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ** - חסדו קיים לעולם. **בֵּית אֶהְרֹן** - הכהנים. **הַמִּצַּר** - הדחק, הצרה. **אִרְאֶה בְּשׂוֹנְאֵי** - אראה את מפלתם של שונאי. **בַּנְּדִיבִים** - באנשים בעלי שררה וממון.. **בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילָם** - אבטח בהשם שיכריתם. **דַּעְכוּ כַּאֲשֶׁר קוֹצִים** - יכבו מהרה כאש האוחזת בקוצים. **דָּחָה דְחִיתַנִּי** - האויב דחה והדף אותי. **עֲזֵי וְזָמַרְתָּ יְהוָה** - ה' עוזי, ולו אזמר. **רוֹמְמָה** - גברה. **שַׁעֲרֵי־צַדִּיק** - שערי בית המקדש. **הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה** - הפכה ליסוד הבנין.

לְרֹאשׁ פְּנֵה: מֵאֵת יי הִיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאֹת בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת
 יי הִיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאֹת בְּעֵינֵינוּ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי נְגִילָה
 וְנִשְׂמַחָה בּוֹ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ:

אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא:
 אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא: אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא:

בְּרוּךְ הַפֶּא פִּשְׁם יי בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי: בְּרוּךְ הַפֶּא בְּשֵׁם
 יי בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי: אֵל | יי וַיֵּאָר לָנוּ אֶסְרוּ חַג
 בְּעַבְתִּים עַד קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵל | יי וַיֵּאָר לָנוּ אֶסְרוּ חַג בְּעַבְתִּים
 עַד קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: אֵלֵי
 אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
 חֲסִדוֹ: הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

יְהִלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְחֲסִדֶיךָ
 צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
 בְּרָנָה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ
 וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּבָנוּ. כִּי לָךְ טוֹב
 לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נָאָה לְזַמֵּר כִּי מַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם
 אַתָּה אֵל:

הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 הוֹדוּ לְאֹדְנֵי הָאֹדְנִים כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 לַעֲשֵׂה הַשְּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

נִפְלְאוֹת - דָּבָר נֶס וּפְלֵא. אֶסְרוּ-חַג - עַקְדוֹ אֵת קַרְבֵּן הַחַג בַּחֲבָלִים.
 שִׁמְרוּ עֲלֵיו כְּדֵי לְהַקְרִיבּוֹ לַה'.

לְעֵשָׂה אוֹרִים גְּדֹלִים
 אֶת הַשָּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם
 אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשָׁלוֹת בַּלַּיְלָה
 לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוּרֵיהֶם
 וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מֵתוֹכָם
 בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה
 לְגִזְרֵי יָם סוּף לְגִזְרֵים
 וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ
 וַנַּעַר פָּרְעֹה וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף
 לְמוֹלִיד עָמוֹ בַּמֶּדְבָּר
 לְמַכָּה מְלָכִים גְּדֹלִים
 וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אֲדִירִים
 לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
 וּלְעֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן
 וַנִּתֵּן אֶרֶצָם לְנַחֲלָה
 נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ
 שֶׁבַשְׁפָּלָנוּ זָכַר לָנוּ
 וַיַּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִם
 נּוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בָּשָׂר
 הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם

נְשַׁמֵּת כָּל חַי תִּבְרָךְ אֶת שְׁמֶךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל
 בָּשָׂר תִּפְאָר וּתְרוּמָם זְבָרְךָ מִלְּפָנֵינוּ תִּמְיֵד. מִן
 הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֶתָּה אֵל. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ

שֶׁבַשְׁפָּלָנוּ - בחולשתנו. וַיַּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִם - הוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ מֵאוֹיְבֵינוּ.

גואל ומושיע פודה ומציל ומפרנס ועונה ומרחם
 בכל עת צרה וצוקה אין לנו מלך אלא אתה: אלהי
 הראשונים והאחרונים אלוה כל בריות אדון כל
 תולדות המהלל ברב התשבחות. המנהיג עולמו
 בחסד ובריותיו ברחמים. ויי הנה לא ינום ולא יישן.
 המעורר ישנים והמקיץ נרדמים והמשיח אלמים
 והמתיר אסורים והסומך נופלים ותזקק בפופים.
 לך לבדך אנתנו מודים. אלו פינו מלא שירה בים
 ולשוננו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבה כמרחבי
 רקיע ועינינו מאירות כשמש וכירח ודינו פרושות
 בנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות: אין אנו
 מספיקים להודות לך יי אלהינו ואלהי אבותינו
 ולברך את שמך על אחת מאלה אלפי אלפים ורבי
 רבבות פעמים הטובות נסים ונפלאות שעשית עמנו
 ועם אבותינו מלפנים: ממצרים גאלתנו יי אלהינו.
 מבית עבדים פדיתנו. ברעב ונתנו ובשבע בלבלתנו
 מחרב הצלתנו ומדבר מלמתנו ומחלים רעים
 ונאמנים דליתנו: עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזבונו
 חסדיך. ואל תמשנו יי אלהינו לנצח: על פן אברים
 שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר
 שמת בפינו: הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו
 וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלפנו:
 כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבע. וכל עין

בהמון - כהמיית, כרעש. ונאמנים - נאמנים לשליחותם
 לייסר. דליתנו - הצלתנו. אברים שפלגת - אברי הגוף המובדלים
 זה מזה.

לָךְ תִּצְפֶּה וְכֹל בָּרַךְ לָךְ תִּכְרַע וְכֹל קוֹמָה לִפְנֵיךָ
 תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְכֹל הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ וְכֹל קֶרֶב וְכִלְיוֹת
 יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. בְּדַבָּר שֶׁכָּתוּב כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרֶנָּה יי
 מִי כְמוֹךָ. מִצִּיל עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעֲנִי וְאֶכְיוֹן מִגְּזֹלוֹ:
 מִי יִדְמָה לָךְ וּמִי יִשְׁוֶה לָךְ וּמִי יַעֲרֶךְ לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל
 הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיּוֹן קִנְיַת שָׁמַיִם וְאָרֶץ: נַחֲלֵלְךָ
 וְנִשְׁבַּחְךָ וְנִפְאָרְךָ וְנִכְרַךְ אֶת שֵׁם קְדוֹשְׁךָ. כְּאִמּוֹר לְדוֹד
 בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יי וְכֹל קֶרְבִי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצָמוֹת עוֹד. הַגָּדוֹל בְּכַבוֹד שִׁמְךָ. הַגִּבּוֹר
 לְנִצָּח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמְּלֵךְ הַיּוֹשֵׁב עַל
 כִּסֵּא רָם וְנִשְׂא:

שׁוֹבֵן עַד מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צְדִיקִים
 בְּיַי לְיִשְׂרָאֵל נְאֻה תִּהְלַח: כְּפִי יִשְׂרָאֵל
 תִּתְרוֹמֵם. וּבְשִׁפְתַי צְדִיקִים תִּתְפָּרַךְ. וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים
 תִּתְקַדֵּשׁ. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל: וּבְמִקְהֵלוֹת
 רַבּוֹת עִמּוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שִׁמְךָ מִלְּבַנּוּ
 בְּכֹל דוֹר וְדוֹר שֶׁפֶן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים. לִפְנֵיךָ יי
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְחֵלֶל לְשַׁבַּח לְפָאֵר
 לְרוֹמֵם לְתַדַּר לְכַרֵּךְ לְעַלָּה וּלְקַלֵּם עַל כָּל דְּבָרֵי
 שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עֲבָדְךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מִלְּבַנּוּ הָאֵל הַמְּלֵךְ הַגָּדוֹל
 וְהַקְדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבְאָרֶץ. כִּי לָךְ נְאֻה יי

קֶרֶב וְכִלְיוֹת - הַאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים. קִנְיַת - בּוֹרָא. קֶרְבִי - אֵיבָרֵי
 הַפְּנִימִיִּים. מְרוֹם וְקְדוֹשׁ - מְרוֹמָם וּמְקוֹדֵשׁ. נְאֻה תִּהְלַח - רְאוּ
 לְהֵלֵלוּ. לְעַלָּה - לְרוֹמֵם. לְקַלֵּם - לְשַׁבַּח.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד שִׁיר וְשִׁבְחָה
 חֲלָל וְזִמְרָה עֵז וּמְשֻׁלָּה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה
 תְּהִלָּה וְתַפְאֶרֶת קִדְשָׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ וּמַעֲוֹלָם עַד עוֹלָם אֲתָה
 אֵל: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל
 בַּתְּשׁוּבָה אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת בּוֹרֵא
 כָּל הַנְּשָׁמוֹת רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים. הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי
 זִמְרָה. מֶלֶךְ יְחִיד חַי הַעוֹלָמִים:

אין להפסיק כאן בשירים ופזמונים אלא תיכף מרימים את כוס היין,
 ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:
 ושותים את הכוס הרביעית כולה בהסיבה.

מברכים ברכה אחרונה על היין:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן וְעַל
פְּרֵי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל הָאָרֶץ
חֲמֻדָּה מְזוּבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְּחֻלָּת לְאֲבוֹתֵינוּ
לְאִבּוֹל מִפְּרִיָּה וְלִשְׂבּוּעַ מִמְּזוּבָּה רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ
עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן
מְשֻׁבֵּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מְזֻבְחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה
יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקִּדְשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתַעֲלֵנוּ
לְתוּבָה. וְשִׂמְחֵנוּ בָּהּ וּנְבָרְכֶךָ בַּקִּדְשָׁה וּבִטְהָרָה.
(בשבת ורציה והחליצנו ביום השבת הַזֶּה): וּזְכַרְנוּ
לְמְזוּבָּה בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. כִּי אַתָּה יי מֶלֶךְ
וּמַטִּיב לְכָל וְנוֹדֵה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:
בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

הַמַּעֲשִׂים - הַבְּרוּאִים. חַי הַעוֹלָמִים - חַי לְנֶצַח.

ברכת "בורא נפשות" על שאר משקין:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת רַבּוֹת וְחַסְרוֹנָן עַל כָּל מַה שֶּׁבְּרֵאתָ לְהַחְיֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל חַי. בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

נִרְצָה

ביטוי לתחושת הסיפוק על קיום מצוות ליל הסדר והיותנו מרוצים לשמים.

"רבים נוהגים לומר את הפיסקה "חסל סידור פסח" לבטא את תחושת הסיפוק וסיום המצולח של ליל הסדר ומצוותיו. בחב"ד לא נוהגים לומר זאת (ראה הרבי אומר)"

חסל סדור פסח כהלכתו. ככל משפטו וחקתו. כפאשר זכינו לסדר אותו. בן נזכה לעשותו; וזך שוכן מעונה. קומם קהל עדת מו מנה. קרב נהל נטעו כנה. פרוים לציוני ברנה;

כל משתתפי ה"סדר" קוראים ביחד ובקול גדול, מתוך שמחה בטחון ורוחמות רוח:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם!!!

שמחים ורוקדים על שמחת גאולת מצרים והגאולה הקרובה.

רבים נוהגים להשאר לשבת בצוותא ולשיר את שירי ופזמוני החג, להלן לקט מובחר של שירים ופזמונים.

הרבי אומר

פסח אינו מתחסל: בנוסח ההגדה שנקבע על ידי בעל התניא, הושמט הביטוי "חסל סדר פסח" בחתימת ליל הסדר. הוי אומר: חג הפסח אינו מסתיים! השראתו והשפעתו ממשיכים ללוות אותנו בכל ימות השנה.

שירים ופזמונים

אחד מי יודע

שמונה מי יודע?

שמונה אני יודע שמונה ימי
מילה שבעה ימי
שבתא ששה סדרי משנה
חמשה חומשי תורה ארבע
אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

תשעה מי יודע?

תשעה אני יודע תשעה ירחי
לידה שמונה ימי מילה
שבעה ימי שבתא ששה סדרי
משנה חמשה חומשי תורה
ארבע אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

עשרה מי יודע?

עשרה אני יודע עשרה דבריא
תשעה ירחי לידה
שמונה ימי מילה שבעה ימי
שבתא ששה סדרי משנה
חמשה חומשי תורה ארבע
אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

אחד עשר מי יודע?

אחד עשר אני יודע אחד עשר
כוכביא עשרה
דבריא תשעה ירחי לידה
שמונה ימי מילה שבעה ימי
שבתא ששה סדרי משנה
חמשה חומשי תורה ארבע
אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

אחד מי יודע?

אחד אני יודע אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

שנים מי יודע?

שנים אני יודע שני לוחות
הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

שלשה מי יודע?

שלשה אני יודע שלשה אבות
שני לוחות הברית אחד
אלהינו שבשמים ובארץ:

ארבע מי יודע?

ארבע אני יודע ארבע אמהות
שלשה אבות שני לוחות
הברית אחד אלהינו שבשמים
ובארץ:

חמשה מי יודע?

חמשה אני יודע חמשה
חומשי תורה ארבע
אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

ששה מי יודע?

ששה אני יודע ששה סדרי
משנה חמשה חומשי
תורה ארבע אמהות שלשה
אבות שני לוחות הברית אחד
אלהינו שבשמים ובארץ:

שבעה מי יודע?

שבעה אני יודע שבעה ימי
שבתא ששה סדרי
משנה חמשה חומשי תורה
ארבע אמהות שלשה אבות שני
לוחות הברית אחד אלהינו
שבשמים ובארץ:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ שְׁלֹשָׁה
עָשָׂר מְדִיא שְׁנַיִם
עָשָׂר שְׁבֻטֵיָא אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵיָא
עֲשָׂרָה דְּבָרֵיָא תְּשַׁעָה יְרַחֵי לֵידָה
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה שְׁבַעָה יְמֵי
שְׁבַתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה חֲמִשָּׁה
חֲוַמְשֵׁי תוֹרָה אַרְבַּע אֲמָהוֹת
שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת שְׁנַיִ לוחוֹת הַבְּרִית
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׁבֻטֵיָא אַחַד עָשָׂר
כּוֹכְבֵיָא עֲשָׂרָה דְּבָרֵיָא תְּשַׁעָה
יְרַחֵי לֵידָה שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה
שְׁבַעָה יְמֵי שְׁבַתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה חֲמִשָּׁה חֲוַמְשֵׁי תוֹרָה
אַרְבַּע אֲמָהוֹת שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת שְׁנַיִ
לוחוֹת הַבְּרִית אַחַד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

חַד גְּדִיא

דְּכֵבָה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא,
דְּהִפָּה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוּנְרָא,
דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזָבַן אַבָּא
בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא הַשּׁוֹחֵט, וְשַׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשַׁתָּה לְמֵיא, דְּכֵבָה
לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה
לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה
לְגַדְיָא, דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא מְלַאֲף הַמְנוֹת, וְשַׁחַט
לְשׁוֹחֵט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשַׁתָּה לְמֵיא, דְּכֵבָה לְנוֹרָא,
דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְפָּא,
דְּנִשְׁף לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט
לְמְלַאֲף הַמְנוֹת, דְּשַׁחַט
לְשׁוֹחֵט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה
לְמֵיא, דְּכֵבָה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁף
לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזָבַן
אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא
דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא שׁוּנְרָא, וְאַכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא כַּלְפָּא, וְנִשְׁף לְשׁוּנְרָא,
דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזָבַן אַבָּא
בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִפָּה לְכַלְפָּא,
דְּנִשְׁף לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה
לְגַדְיָא, דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא נוֹרָא, וְשָׂרְף לְחוּטְרָא,
דְּהִפָּה לְכַלְפָּא, דְּנִשְׁף
לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזָבַן
אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא מֵיא, וְכֵבָה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְפָּא,
דְּנִשְׁף לְשׁוּנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזָבַן אַבָּא בְּתַרֵי זַוְיָי.

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא

וְאַתָּא תוֹרָא, וְשַׁתָּה לְמֵיא,

כמה נאה כמה יאה

שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת
הַחֲתוּל שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא הַשּׁוֹחֵט וְשַׁחַט אֶת הַשּׁוֹר
שֶׁשֶׁתָּה אֶת הַמַּיִם שֶׁכָּבוּ אֶת
הָאֵשׁ שֶׁשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל שֶׁהִכָּה
אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל
שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא מְלֵאךְ הַמִּנּוֹת וְשַׁחַט אֶת
הַשּׁוֹחֵט שֶׁשַׁחַט אֶת הַשּׁוֹר
שֶׁשֶׁתָּה אֶת הַמַּיִם שֶׁכָּבוּ אֶת הָאֵשׁ
שֶׁשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל שֶׁהִכָּה אֶת
הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאֵכַל
אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט אֶת
מְלֵאךְ הַמִּנּוֹת שֶׁשַׁחַט אֶת
הַשּׁוֹחֵט שֶׁשַׁחַט אֶת הַשּׁוֹר
שֶׁשֶׁתָּה אֶת הַמַּיִם שֶׁכָּבוּ אֶת הָאֵשׁ
שֶׁשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל שֶׁהִכָּה אֶת
הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאֵכַל
אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

3

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּה', עֶזְרָם וּמִגֹּנָם
הוּא:

4

שִׂישׁוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, גְּלוּ בָהּ, כֹּל
אוֹהֲבֵיהָ. עַל חוֹמוֹתֶיהָ
עִיר דָּוִד, הַפְּקִדְתִּי שׁוֹמְרִים, כֹּל
הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה:

5

וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרְתְךָ, וְנִבְקַע
לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וַיַּחַד

"כִּמְהָ נֶאֱהָ, כִּמְהָ יֶאֱהָ,
זֶה הִיָּה הַגְּדִי,
בְּשָׁנֵי זִזִּים, בְּשָׁנֵי זִזִּים,
קָנָה אוֹתוֹ אֲבִי".

בֵּא הַחֲתוּל וְאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא הַכֶּלֶב וְנִשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל
שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא הַמַּקְל וְהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף
אֶת הַחֲתוּל שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּאָה הָאֵשׁ וְשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל
שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת
הַחֲתוּל שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּאוּ הַמַּיִם וְכָבוּ אֶת הָאֵשׁ
שֶׁשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל שֶׁהִכָּה
אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל
שֶׁאֵכַל אֶת הַגְּדִי.

כִּמְהָ נֶאֱהָ...

בֵּא הַשּׁוֹר וְשֶׁתָּה אֶת הַמַּיִם שֶׁכָּבוּ
אֶת הָאֵשׁ שֶׁשְׂרָפָה אֶת הַמַּקְל

1

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלֶךְ בְּטָרָם
כֹּל יִצִּיר נִבְרָא. לְעַת
נַעֲשֶׂה בְּחִפְצוֹ כֹּל, אֲזִי מְלֶךְ
שָׁמוּ נִקְרָא. וְאַחֲרֵי כָּלֹת הַכֹּל,
לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נִוְרָא. וְהוּא הִיָּה
וְהוּא הָוָה וְהוּא הִיָּה בְּתַפְאָרָה:

2

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמוֹי הוּא
נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל
כֹּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

13

אני מאמין באמונה שלמה
בביאת המשיח, ואף על פי
שיתמהמה, עם כל זה אֶחַבָּהּ לוֹ,
בְּכֹל יוֹם שֶׁיְבוֹא:

14

ימלא פי תהלתך כל היום
תפארתך אל תשליכני
לעת זקנה בכלות כחי אל תעזבני:

15

מי האיש החפץ חיים אהב
ימים לראות טוב נצר
לשונך מרע ושפתיך מדבר
מקמה סור מרע ועשה טוב בקש
שלום ורדפהו:

16

אלה חמדה לבי, וחוסה נא ואל
נא תחזעלם:

17

דוד מלך ישראל, חי וקיים:

18

מצנה גדולה להיות בשמחה
תמיד:

19

א-לי אתה ואודך, אלקי
ארומך:

20

ופרצת ימה וקדמה, וצפונה
ונגבה:

21

ושמחת בחיך, והיית אף שמח:

22

עוצו עצה ותופר דברו דבר ואל
קום כי עמנו א-ל:

23

ממצרים גאלתנו מבית עבדים
פדיתנו:

לִבְנֵנו, לֹא־הָבָה וּלְיִרְאָה אֶת
שְׁמֶךָ. וְלֹא נְבוֹשׁ וְלֹא נִפְלֵם, וְלֹא
נִכְשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד:

5

יברךך ה' מציון, ויראה
בטוב ירושלים, כל
ימי חייך ויראה בנים לבניך,
שלום על ישראל:

7

ישמחו השמים, ותגל הארץ.
ירעם הים ומלאו:

8

כל העולם בלו, גִּשְׁרָךְ צַר מְאֹד
וְהַעֲקָר לֹא לִפְחַד כָּלֵל:

9

שבחי ירושלים את ה', הקלי
אלקיך ציון. פי חזק
בריחי שעריך, ברך בניך בקרבך:

10

שיר למעלות אשא עיני אל
ההרים מאין יבוא עזרי.
עזרי מעם ה' עשה שמים
וארץ. אל יתן למוט רגלך
אל ינום שומרך. הנה לא
ינום ולא יישן שומר ישראל.
ה' שמרך ה' צלך על יד
ימינך. יומם השמש לא יכפה
וירח בלילה. ה' ישמרך מכל
רע ישמר את נפשך. ה'
ישמר צאתך ובואך מעתה
ועד עולם:

11

עוד אבינו חי, עם ישראל חי:

12

הנה מה טוב ומה נעים, שבת
אחים גם יחד:

נגילה הללויה נגילה בא זמן הנאילה:

- אל** שדי קבץ נדחי ידדי וגרש משנאי.
 נפשי בהם געלה: נגילה:
שלה לי בן ישי גואלי ובנה לי בית היכלי.
 באויבי עשה בלה: נגילה:
רחמן חוס על עם לא אלמן. ושלה להם ציר נאמן.
 ונסדר שיר ותהלה: נגילה:

אשורר שירה לכבוד התורה. מפז יקרה זכה וברה:

- נאמן** שמו בחר בעמו, להיות לו לשמו אומה נבחרה: אשורר:
נתנה לנו על יד רוענו, משה רבינו בחיר האמה: אשורר:
אשרי הנבר על יצרו גובר, מישרים דובר בותר בתורה: אשורר:
רבה געימה תורה תמימה פתי מחכימה עין מאירה: אשורר:

מפי אל, מפי אל, יבורך ישראל:

- אין** אדיר בני, ואין ברוך כבן עמרם. ואין גדולה בתורה,
 ואין דורשה בישראל: מפי אל:
אין הדור בני, ואין ותיק כבן עמרם. ואין זכאה בתורה,
 ואין חומדה בישראל: מפי אל:
אין טהור בני, ואין ישר כבן עמרם. ואין כבודה בתורה.
 ואין לומדה בישראל: מפי אל:
אין מלך בני, ואין נביא כבן עמרם. ואין סמוכה בתורה.
 ואין עוזרה בישראל: מפי אל:
אין פודה בני, ואין צדיק כבן עמרם. ואין קדושה בתורה.
 ואין רוחשה בישראל: מפי אל:
אין שומר בני, ואין תמים כבן עמרם. ואין תמימה בתורה.
 ואין תומכה בישראל: מפי אל: